

2013 m. lapkričio 15 d., penktadienis

Nr. 42 (1056) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i a

2

Kazio Binkio „Atžalynas“ LNDT

3

Pokalbis su muzikologe Jūrate Trilupaitiene

4

Iš „Scanoramos“ dienoraščio

A. VALIAUGOS NUOTR.

Menas ir mokslas Ingo Nussbaumerio parodoje

Mieli skaitytojai,

Visuose „Lietuvos pašto“ skyriuose jau prasidėjo laikraščių ir žurnalų prenumerata 2014 metams.

Nepräleiskite progos kas savaitę skaityti „7 meno dienas“, kurios pačios ateis į Jūsų namus.

Savaitraščio kaina kioskuose – 2,50 Lt, o prenumeratoriams – 2 Lt.

Prenumeratos kaina 1 mén. – 8 Lt, 3 mén. – 24 Lt, 6 mén. – 48, metams – 80 Lt.

„Kino“ žurnalo 1 numerio prenumeratos kaina – 6 Lt, pusmečiui – 12 Lt, metams – 24 Lt.

Prenumeruodami mūsų leidinius palaikote mūsų darbą.

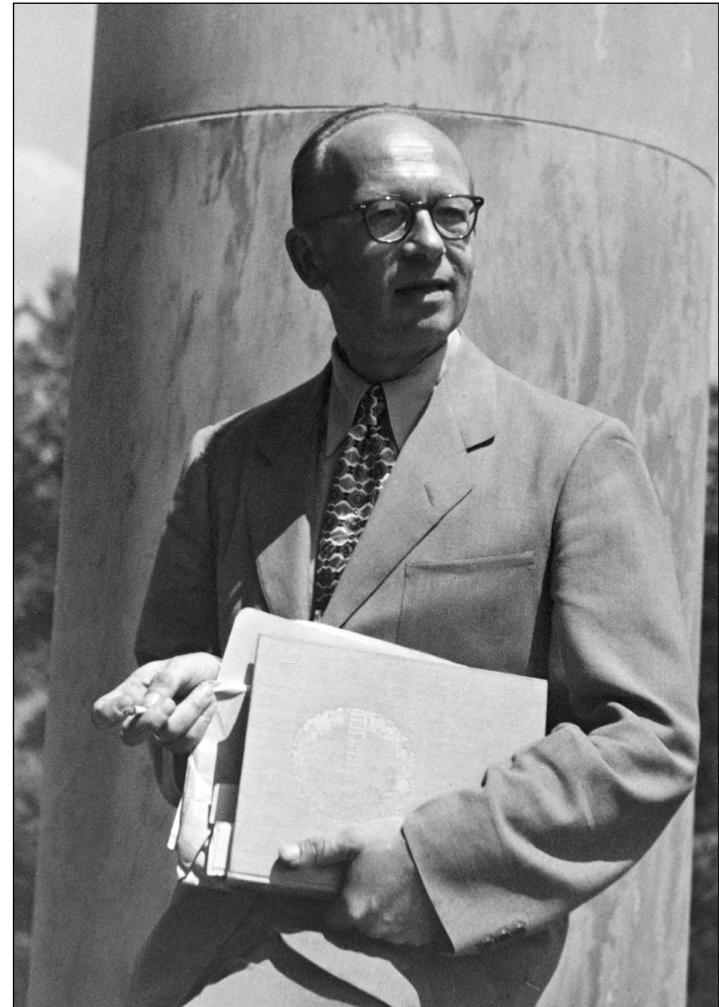
Interpretatoriaus galia

Nuo spalio 29 iki sausio 19 d. Vilniaus paveikslų galerijoje veikia Giedrės Jankevičiūtės ir Rimos Rutkauskienės paruošta paroda „Dailės istorikas ir kritikas Mikalojus Vorobjovas (1903–1954)“, skirta Vorobjovo 110-osioms metinėms. Ta proga kalbinaame parodos iniciatorę ir vieną iš kuratorių Giedrę Jankevičiūtę.

Ne taip dažnai tiriami tyrėjai. Kaip atėjote iki Vorobjovo?

Vorobjovo asmenybe susidomėjau per Antrojo pasaulinio karo dailės tyrimus. 1939–1944 m. Lietuvos dailės gyvenime jis yra ryškiai matoma figūra jau vien kaip knygos „Vilniaus menas“ autorius. Šis veikalas ir jo atsiradimo bei skliaudos istorija daug pasako apie Vilniaus architektūrinio paveldo įkultūrinimą Kauno Lietuvoje, ką jau kalbėti apie tai, kad tai tiesiog gera knyga apie dailę. Ieškojau daugiau medžiagos apie „Vilniaus meno“ atsiradimą. Kai pradėjau rausti Vorobjovo archyvą, aptikau dokumentų, kurie išplečia mūsų požiūrį ne tik į „Vilniaus meną“, bet ir į visą Vorobjovo veiklą, gyvenimą. Supratau, kaip mažai žinome apie Vorobjovo aplinką. Jo gyvenimas padeda daug ką atrasti ne tik Lietuvos dailės istorijos istorijoje, iš jo galėtų susidėlioti nepaprastai įdomus, intriguojantis pasakojimas apie XX a. vidurio kultūros žmonių kultūrinius ir socialinius ryšius, išitikinimus, pomėgius, laisvalaikį, kasdienybę, pramogas ir darbą.

Vorobjovas buvo rusų kilmės ir sukosi kiek kitokioje aplinkoje negu dauguma mums pažįstamų tarpukario Lietuvos kultūros veikėjų. Tarp artimų jo bičiulių – filosofas Vosylius Sezemanas. Su Sezemanu intelektualiniu paveldu esame šiek tiek susipažinę, bet apie jo gyveni-

Mikalojus Vorobjovas

mą nelabai ką žinome. Vorobjovas bendravo su savo pirmaisiais darbdaviais Elena ir Maksu Holzmanais, išliko įdomus jo susirašinėjimas su architektu ir aistringu bibliofilu Algirdu Mošinsku. Apie Mošinskio architektūrinę veiklą ir meilę knygoms šiek tiek rašyta, tačiau niekas nėra tyres jo požiūrio į architektūros istoriją, paveldo išsaugojimą.

Taigi kaip ir daugelis užsikabinau už Vorobjovo „Vilniaus meno“ ir labai greitai supratau, kad reikia tirti visą Vorobjovo palikimą: ir jo menovertinius tekstus, ir gyvenimo istoriją, nes per jį atskleidžia ne tik asmenybę, bet ir socialiniai bei kultūriniai ryšiai, leidžiantys daug plėčiau nei iki šiol suvokti tarpukario Lietuvos kultūrinę realybę.

Ar Jūsų tyrimas nebuvo kartu ir pastangos atkreipti dėmesį į tyrejų (meno kritikų, meno istorikų) svarbą kultūrai?

Manau, mums pats laikas rašyti kiekvienos iš humanitarinių disciplinių istoriją. Kadangi aš pati esu dailės istorikė, man įdomiausia yra Lietuvos dailės istorijos istorija. Tirdama Vorobjovą rašau vieną iš tos istorijos puslapiai. Tikiuosi, kad jis atsi-

NUKELTA | 6 PSL.

Praeities matas šiandienai

Kazio Binkio „Atžalynas“ Lietuvos nacionaliniame dramos teatre

Milda Brukštutė

Informacija, kad labai šviesi, nai-viai idealistinė ir, sakyčiau, jauki pjesė – Kazio Binkio „Atžalynas“ – pateko į režisierius Jono Vaitkaus rankas, skambėjo gana neįprastai. Režisierius, kuris nuolat savo darbais prikaišiojo žiūrovams visuomenės ydas, bandyavo išskelti į paviršiu niektingiausias žmonijos savybes, ēmė ir susidomėjo dorybėmis. Tas pasisukimas priešinga kryptimi, priešinga emocija turbūt labiausiai ir intrigavo laukiant premjeros. Vos tik išvydus spektaklio dekoracijas pasijuto ir dar vienas netikėtumas: dažniausiai įvairiai simboliai sio režisieriaus darbuose perkrauta erdvė (nekalbu apie kamerinius pa-statumus) šiųs kurkuta minimalio-mis, gal net skurdžiomis priemonėmis (scenografiė – Lauryna Liepaite), apsiribojant keliais mokykliniais suolais, siuviomo mašina ir šiaip šiai pjesei neįsvengiamais, jokiui šio laiko, šiandienos teatro žymių neturinčiais rakandais. Tačiau labai greitai paaškėjo, kokiu būdu, kokia kaina J. Vaitkus leido sau būti toks senti-mentalalus idealistas.

Savo spektaklio konцепciją reži-sierius išduoda pačioje pradžioje, kai paleidžiamas dar tik šią vasarą į

amžinybę iškelavusio Kazio Binkio sūnaus, pasakojančio apie „Atžalyną“, įrašas. Jau tuomet paties Gerardo Binkio lūpomis pasakoma, kad ši, „Atžalyno“ karta, t.y. jo pa-ties karta, buvo ypatingai gera, žmo-giška, tačiau dėl savo pasiaukojančios prigimties neįšliko. Vaitkus šiuo spektakliu kvečia žiūrovą pasižiū-rēti į gėrį, kurio nebéra. Jis leidžia-si į praeities idealizavimą tam, kad sumenkintų dabartį. Jo pasitikėjimas žmogumi (ko dažniausiai neiš-vystame šio režisieriaus darbuose) šiame spektaklyje apsiriboją miru-siaisiais. O norint pabrėžti kontrastą tarp to atžalyno, kuris buvo, ir to, ku-ris yra, Vaitkui beliko K. Binkio idile „Atžalynas“

Įtikėti be menkiausių šešelių. Nepa-liki nė menkiausio šanso gyvybei, pa-prastam, nesudievintam žmogišku-mui, nešabloniškam istoriškumui, kad, gink Dieve, nekiltų kokium žiū-rovui mintis susitapanti su tuo, ko jis yra pabrėžtinai nevertas.

Viskas prasideda ir baigiasi tuo, kad iki komiškumo sutaurinama, „surimtinama“ pati K. Binkio pje-sė, o šimto litų dingimas, aprašomas joje, pradeda prilygti Hamleto tra-gedijai. Kiekviena pjesės smulkme-na kuo rimčiausiai ir dėl to labai lė-tai artikuliujama, nedarant jokios atrankos pagrindiniams akcentams. Viskas juda vienodu snūduriavimo ritmu, į kurį kartais ir toliau įterpi-a-

D. MATVEJEVO NUOTR.

mas K. Binkio sūnaus balso įrašas, primenantis, kad prieš akis matoma šeštoji klasė – tai visos kartos sim-bolis. Praejes laikas čia iškyla ir tuo, kad matome be galo senovinį vaiz-dą. Panašu, kad banda atkartoti ne tik gyvenimo (ši dalis paliékama Binkui), bet ir praėjusio laiko teatr-o atmosferą. Atsisakyta ne tik jvai-rių technologijų, bet ir pasirinktas itin manieringas aktorių vaidybos būdas, kuris atrodo ne tik charak-terinis, bet ir gryna senovinis. Ryš-kiausias atstovas čia būtų ypatingai autentiška dikcija pasižyminčio Gedimino Sederevičiaus vaidinamas Keraitis. Šalia jo – Viktorijos Kuod-ytės Keraitienė, ryškiu savo vaid-mens charakteringumu bene labiausiai praskaidrinanti nykų spektaklio vaizdą. Maža to, ji savo vaidmenį, kitaip nei dauguma kitų, kuria be matomų pastangų.

O jaunoji aktorių karta, Vaitkaus išauginti ketvirtio kino aktorių kur-so studentai, vaidina ne kaip nors ivardijamai, o paprasčiausiai silp-nai. Kitaip nei vyresni kolegos, be-sikartojančiai judeisais išryškinan-ty tam tikras charakterio savybes, jie neturi įrankių savo vaidmenims sukurti ir bando vaidinti kažkokį abstraktų gerumą, dėl ko susiduria-me vien tik su daugybe aktorių

štampų. Ypač tai pasakytina apie pagrindinį Petro Keraičio (Petras Kuneika) vaidmenį. Jau Binkis šiam personažui nepaliko jokių žmogiš-kų silpnybių, tad scenoje matai vi-sišką nuobodą. Tas jo gerumas toks nykus ir sciélitas, kad vargiai gali nuo jo sklisti tojį apraudota visos iš-nykusios kartos šviesa. Užmetus akį kad ir į K. Binkio eiléraščių rinkinį „100 pavasarių“, tampa akivaizdu, kad būta tuo metu (spėju, ne tik pavasa-ri...) ir tikrai žavaus pašėlimo ir kad toli gražu ne pirmūniškas gerumas yra žaviausias žmogaus bruožas net ir anaís, „Atžalyno“ kartos laikais.

Gal ir ne veltui nesprogo Jasaius (Karolis Matuliauskas) lėktuvas pir-mosios spektaklio premjeros, kurią man teko žiūrėti, pabaigoje. Apsuko kelis ratus ir atsisakė sumanymo dar kartą, paskutinį, sugraudinti žiūrovą žmogiškumo, t. y. „Atžalyno“ kartos, išnykimo faktu. Vis dėl-to ne tik anais laikais, bet ir dabar reikėtų nebūti keraitienėmis ir ro-dyti žmonėms pasitikėjimą, norint, kad jie taptų geresni nei yra. Gerai būtų prisiminti ir tai, kad žmonės augdamis su kuo nors juk bendrauja, ima pavyzdžių iš vyresniųjų, rink-damiesi, kokiems jiems būti. Beje, tai galioja ir renkantiems vaidybos studentų kursą.

Nuo spektaklio prie teatro

„Nesistebėk, jei kas nors ateis padegti tavo namų!“ Jaunimo teatre

„Nesistebėk, jei kas nors ateis padegti tavo namų!“ Rūstus, rodos, atgal į neįžiūrimą tamsą nyrantys veidas plakate ezoteriškai, o gal eg-zorcistiškai liepsnojančiomis akimis. Tai įžanga į lapkritį 8 d. Vilniaus Jaunimo teatre parodytą Agnės Jankevičiaus spektaklį pagal lenkų dramaturgo Pawełio Demirskio to paties pavadinimo pjesę. Klausimus tegali būti vienos – padegė ar ne? O štai atsakymas peršasi nevenarenarcikšmis: ir tai, ir ne. Mat reikalas tas, kad premjera viena, o spektakliai tarytum du. Arba, sakykim, sukurti spektaklį yra viena, o pakurstyt teatrą – visai kas kita.

Pradėkim nuo pabaigos – ir nuo žodžio „ne“. Ji (Agnė Ramanauskaitė) susitaiko su šaldytuvu gamybos mašinos sutraiškyto mylimojo netektimi nusprendusi, jog tik Juo, esančiu jau nebe šiame pasaulyje, iš tiesų ir tegali pasikliauti. Apskri-tai toks melodramatiškas posūkis šiaip jau sociokultūriniu sarkazmu pulsuojančioje pjesėje nėra itin dė-kingas, bet jeigu jau jis neatsisakyta, tai nieko čia nepadarysi. Jis (Jonas Sakalauskas), lig tol vien neįvardytu scenos vaiduokliu buvęs spektaklio kompozitorius-muzikantas, tarsi su-grįžta globoti mylimosios, savo per-regimui kūnų užstoja ją nuo įkyria spoksančios publikos, nuo „gyvenimo“, kartu išreikšdamas šių laikų

dvasios skurdą bei neviltį sociosa-vižuodiškai liūdina daina. Tai laisva maniera atliekama anglų roko grupės „Radiohead“ daina „No Surprises“: šiukšlinia nelaimingo žmogaus širdis, mirtinai nykus darbas, ilgesinga melodija, aukštasis verksmingas balsas, mintyse – švelni savižudybė anglies monoksidu, tyla. Kaip įvaiz-dis, paslaptingesnės gitaristas pastebimai panašūs į Alexo Proyas filmo „The Crow“ pagrindinį veikėją, mylimosios netekusį muzikantą, kuris prisikėlė iš numirusių ištvirkusio miesto padugnes testi. Tik čia jis ne teisia, o veikiau per visą spektaklį transliuoja melodinių įvykių komen-tarą: iš individu kančiai abejingos masės išnyrantis balsas tampa savo-tiška režisieriaus, kaip tikrosios spektaklio „širdies“, išskalbėjimo figūra.

Kalbant techniškiau, tai gana pa-veikios sceninės poetikos pavyzdis, bet bėda ta, kad jo atžvilgiu kone visas spektaklyje rutuliojamas pasako-jimas téra parengiamieji darbai. Mat nelemtosi darbininko žūties istorija, iš kurios ir kyla tame galutiniame simboliniame įvaizdyje sutel-kiamos įtampos, iš tiesų paaikščėja jau per pirmąsias kelias scenas. O iki pabaigos žiūrovui tenka vis iš naujuo stebėti, kaip veikėjai išgyve-na nieko iš esmės nekeičiančias per-petijas, kaip, susidurę vieni su ki-

tais, parodo savajį bailumą ar men-kumą, žodžiu, koks kickvieno iš jų individualus santykis su visiems ne-maloniu nelaimingu atsitikimu. Sa-vo ruožtu žiūrovui primytinai siū-loma manyti, kad istorijos ašis – tai netekėti patyrusi Ji ir jos asmeninė drama. Visa ši smulklių situacijų vir-tinė gal ir galėtų ką nors reiksti, jeigu Ji turėtų kokią nors savo istoriją, išskyrus tai, kad „labai ji mylėjo“. Bet nei ji, nei kiti čia neturi net var-do, ką jau kalbėti apie kilmę, pažiū-ras ar tikslus. Tad vadinančios i ndividu al psichologija čia tegali būti bendrosios nuotaikos elementas, o bandymai ją plėtoti sceninėje gel-mėje kelia tik „privalomų“ epizodų įspūdį, trikdžio kaleidoskopinio situ-acijų srauto ritmiką ir yra daugiau varginantys nei informatyvūs.

Mat tikrasis pasako-jimas – tai pa-sako-jimas apie avariją posovietinio mechanizmo žmogiškųjų išteklių skyriuje, kuriame savo kaltės dalį neša visi: tiek atsainiūs svetimi di-rektorai Italai, tiek vieni kitų ne-kenčiantys savi, vadovai ir darbininkai. Todėl balsas stereotipinių personažų susitikimuose kaskart ieškoti kančios, skriaudikro ir aukos išvirsta gana dirbtine scenine „tik-rosios istorijos“, jos veikėjų gyvenimų ir išgyvenimų rekonstrukcija. Dėl tos pačios pričiazties labiau šar-žuojami Direktorius (Jurgis Da-

maševičius), Italų vadovo (Aleksas Kazanavičius), Lietuvos vadovo (Giedrius Arbačiauskas) bei Advo-katės (Dovilė Šilkaitytė) personažai atrodo labiau vykę – prasmīnės vi-sumos, ne atlikimo kokybės požiū-riu – nei kone ištisai į nematomu vi-dinio gyvenimo anapusybę panirusi pagrindinė veikėja Ji ir žuvusiojo Sesuo (Aušra Pukelytė). Taip per-dėm sureikšminamas įvairiausiu, dažnai tarpusavje menkai susijusių susitikimų bei nutikimų vaizdavimas, méniginant juos „iprasminti“, ir praran-damas kur kas svarbesnis prasminis pjesės sluoksnis: kaip tą nelemptą sraigtingio gyvenimo sutrikimą už-verčia korporaciinių tauškalų ir gau-jos taisylių lavina. Kitaip tariant, pirmoji istorija čia turėtų būti ne darbininko žūtis ir jo artimųjų skausmas, ne nuo atsakomybės iš-sisukinėjančių „kapitalistų“ niekšin-gumas, o tikraja to žodžio prasme vartotojiško bei televizinio, bet ko-kį artimiosios aplinkos pojūtį naikančio mentaliteto vienvaldystė. Tačiau tam reikia, kad savo gamybinių įpročių – privalomai vaizduotu vis taip pat kenčiančio, skriaudžiamo ir skriaudžiančio, savo laikui abejin-go žmogaus sielos virpesius – atsi-sakyti pats teatras.

Reikia pasakyti, kad nutinka ir taip. Individu kančiai ateina iš pačios balausios, taigi, žiūrovškiausios kasdienybės, tarp scenos ir publikos sukuriamą bendrą erdvę, padedan-ti suprasti, jog pristatomam fikci-niam pasauliui, kad ir koks apgai-lėtinas jis būtų, priklausome visi.

kim, arba prastovos, scenoje tarsi prasideda kitas spektaklis – ir, bent akimirkai, teatras. Prasideda lyg net-yticia, tarsi pokšaujant, kai susirin-kimo dalyviai darbininkais tenka pabūti lig tol per atstumą graudin-tai publikai. Pokštas, atrodo, atpa-laiduoja kūrybinę vaizduotę nuo priklausomybės dangiškajam teisin-gumui ir suteikia daugiau sceninės logikos: sulaukęs dar ir Darbininko (Simonas Storpirštis) atsiprašy-mo už pasaulin paleistus prezerva-tatyvus-žudikus, žiūrovas pagaliau gauna pajusti, jog čia kalbama ne apie akivaizdžiai fikcinį „gyveni-mą“, vykstantį ten, kitur, giliai sce-noje ir kažin kur anapus jos, bet ir apie jo pasaulį. Prezervatyvai čia, ži-noma, niekuo dėti, tiesiog nustoja-ma vaizduoti neregimąias gelmes, lyg žiūrovas būtų „anapus juslinio horizonto“ sėdinti interpretacinię mašiną, ir pradedama vaidinti esan-ciam čia, šalia; antra vertus, išnaudojant tuos nickam tikusius prezerva-tatyvus staiga primenama, kad pjesės personažai ateina iš pačios balausios, taigi, žiūrovškiausios kasdienybės, tarp scenos ir publikos sukuriamą bendrą erdvę, padedan-ti suprasti, jog pristatomam fikci-niam pasauliui, kad ir koks apgai-lėtinas jis būtų, priklausome visi.

Pravėrusi amžių užsklandą

Pokalbis su muzikologe Jūrate Trilupaitiene

Vartant muzikologinę literatūrą, ten, kur atsiveria senosios Lietuvos muzikos horizontai, neretai tenka išvysti Jūratės Trilupaitienės pavarde. Lapkričio mėnesį ši muzikos istorikė, kurios darbų turinys apima Lietuvos muziką nuo pačių seniausių laikų iki XIX amžiaus, daugelio moksliinių straipsnių, monografijų „Jėzuitų muzikinė veikla Lietuvoje“ autorė ir „Klavirinė XVII amžiaus Lietuvos muzika“ rengėja, atskleidusi gausybę menkai pažįstamos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Abiejų Tautų Respublikos muzikinės kultūros paslapčių, švenčia 70-ties metų sukaktį. Šia gražia proga muzikologė su skaitytojais daliasi prisiminimais, nuomonėmis bei ateities vizijomis.

Kada ir kaip Jūsų gyvenime atsiraudo muzika?

Vaikystėje lankiau muzikos mokyklą. Mano fortepijono mokytoja buvo šviesaus atminimo reemigrantė iš Argentinos Janina Černiauskienė, kuri dažnai nepaisė mokymo programose nurodyto repertuaro, tad aš galėjau skambinti tai, ką pati pasirinkdavau. Prismenu, kad man labai patiko Mozarto sonatos, kurios buvo per sunkios. Tačiau, man panorėjus, mokytojai leidus, aš jas mokiausiu su dideliu užsidegimu. Tada muzikos mokslas manęs neatgrasė, nebebuvo prievolė, o malonus užsiėmimas. Vėliau – ir darbas.

Kaip atradote senąjį Lietuvos muziką? Kada pradėjote ja domėtis?

Paauglystėje nuo 15 metų per astostogas drauge su Lietuvos istorijos instituto archeologais ir Vilniaus universiteto studentais istorikais dirbau Trakuose. Atkasėme salos pilies kazematus, tvarkėme radinius. Buvo įdomu klausytis profesionalų kalbų ir iš arti pažinti istorikų darbo kasdienybę. Po daugelį metų, jau pradėjus dirbtį Valstybinejė konservatorijoje (darbar Muzikos ir teatro akademija), profesoriai

Algirdas Ambrasas ir Juozas Antanavičius pasiūlė pasidomėti moksliinėse bibliotekose saugomais natūr rankraščiais. Tai buvo tarsi Trakuo-se atlikto archeologinio darbo tolimes aidas, naujas potyris ir tiesioginis prisiliettimas prie istorijos, prie pirminių šaltinių. Taip ir „užkibau“.

Jūsų disertacijos „Protestantiška muzika Lietuvoje (XVI a. antroji – XVII a. pirmoji pusė)“ darbo vadovas buvo prof. Vytautas Landsbergis. Kokie prisiminimai iš darbo su šia svarbia Lietuvos muzikinio ir politinio pasaulio figūra?

Pati disertacijos tema išsirutulijo iš bendro Lietuvos kultūros istorijos konteksto: pirmoji lietuviška knyga, šviesą išvydusi Mažojoje Lietuvoje, pirmieji leidiniai su natomis Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, pirmųjų brandžių daugiaibalsių giesmių kūryba – visa tai buvo siečia su Senosios Lietuvos protestantiška muzika.

Apsidžiaugiau tuomet docentui Vytautui Landsbergui sutikus būti mano darbo vadovu. Jis nemokė, nebuvu smulkmeniškas, bet labai aiškiai nubrėžė ieškojimų ir tyrimų kryptį, patardavo, iš ką atkreipti dėmesį, kokius šaltinius patikrinti. Jo dėka tiems laikams „nepatogi“ tema, sietina su konfesine muzika, praslydo pro tuomet privalomas Vyriausios atestacinės komisijos Prokrustovą. Ir dar. Pirmasis neišdildomas išpūdis, kurį paliko profesorius, ne susijęs nei su muzikos mokslu, nei su politika.

Aštuonto dešimtmecio pirmoje pusėje varganu konservatorijos autobuseliu keliamome į Pskovą ir Novgorodą. Ekskursija kaip ekskursija, bet buvo labai įdomu iš šalių stebėti, kaip ilgos kelionės metu du iškilūs konservatorijos dėstytojai žaidė šachmatais. Man nuo vaikystės šis žaidimas nebuvo svetimas, tad kiekvienas garbių muzikologų ėjimas šachmatų lentoje buvo ir galvosūkis, ir, neretai, netikėtumas.

ATKELTA IŠ 2 PSL.

Tai – jau ne temos, o teatro socialumas.

Vis dėlto, sakysite, nerimta kalbėti su žiūrovais apie prezervatyvus, kai čia, štai, kalbama apie žmogaus žūtį? Bet juk jo, kaip ir mūsų, kasdienis gyvenimas sukosi ne apie dangiškajį teisingumą, o apie viršvalandžius, saugiklius ir mygtukus. Tad, kaip sakoma, žauriai juokin-ga čia ne žūtis, o kokių septyniadesimties šaldytuvų tevertas gyvenimas. Būtent tai mums primena jau ne susirinkimo scenai, bet tai pačiai judriai, guviai teatrinių vaizduotės logikai priklausantys Valytojo (Sergejus Ivanovas) ir Darbininko manifestinių monologai. Juose „žmogulis“, naudojantis tuos pačius buitinius prietaisus kaip ir žiūrovas, vargstantis dėl to paties banko są-

skaitos, svajonantis apie tą pačią virtualią gerovę, patingėjės išeiti tuos pačius mokslus, stokojantis tų pačių teisės žinių, pagaliau liaujasi vaizduoti psichologiškai „rimtą“ statistą kažkur toli vykstančioje istorijoje. Visiems puikiai žinomas, pačios banaliausios istorijos nelaimės herojus pagaliau ima ir pasaiko: bombos požiūriu, draudimo bendrovės požiūriu, visų tų didelių dalykų požiūriu neturiu jokios prasmės. Kai jis tai pasako būdamas jau bendroje erdvėje su publika, bomba, draudimo bendrovė, mums, personažams ir žiūrovams, nepažistami, bet viską apie mus žinantis, visa stebintys Jie atsiduria jau ne scenos gelmėje, o čia pat, už mūsų. Nes kas gi galėtų priartėti prie mūsų kasdienio bukumo labiau negu pats nai-viausias, pats kvailiausias ir bent sekundę tai išpažintantis teatras?

NEKRITIKAS

Adeodatas Tauragis, visų vadintas „vaikščiojančia enciklopedija“, gana emocingai reagavo į netiketus priešininko įtimus. O V. Landsbergis, priešingai, žaidė ryžtingai ir kartu labai ramiai. Jautėsi, kad jis numatė daugelį įtimų į prieš. Ir dabar, ilgus metus sekdamas profesoriaus politinę veiklą, kiekvie-nąsysk prisimenu tikslius bei ryžtingus seniai matyti šachmatų partijų vaizdus.

Geram muzikologui vargiai užtenka vien tik muzikinio, netgi meninio konteksto išmanymo. Ar sutiktume su tuo?

Tikrai taip. Vis dažniau šviesą išvysta tarptautinių studijos ir darbai. Jei ne Lietuvos valdovų rūmų atkūrimas ir drauge vykdomi kompleksiniai kultūros istorijos tyrimai, nebūtų atsiradus knyga apie čia XVII a. statytas ankstyvąsias operas, straipsniai apie tarptautinius muzikinius ryšius ar muzikinio gyvenimo ypatumus atskirų valdovų rūmų aplinkoje. Naujos atodangos gulė į Lietuvos ir užsienio mokslineinkų parentus sintetinius, teminius straipsnių rinkinius. Tą patį galiu pasakyti ir apie bendradarbiavimą su dailės istorikais. Šiandien negalima izoliuoti žvelgti tik į siaurai suprantamą Lietuvos muzikinę praeitį – tai tiesus kelias į niekur. Tikiu, kad ateityje bus parašyti ne atskiroje Lietuvos, Lenkijos ar Baltarusijos muzikos istorijos, o vientisa Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Lenkijos Karalystės muzikos istorija, taip pat Abiejų Tautų Respublikos muzikos istorija. Bendras valdovas, ta pati vyravianti konfesija, tie patys kūrėjai, sunkiai ižvelgiamos valstybingumo ribos – tai praėjusiu amžių muzikinio gyvenimo panoramaje neišnariplojamas Gordijaus mazgas. Tik reikia tai permąstyti ir suvokti.

Kuriam iš savo darbų teko paskirti ir daugiausiai laiko, ir jėgų, ir širdies?

Paskutiniam. Juokauj. Aišku, sunkiausia buvo pradžia. Reikėjo kaupti žinias, domėtis istorikų, literatų, dailėtyrininkų, filosofų darbais. Jų kraitis buvo ir yra kur kas savaresnis nei rašiusių apie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ar Abiejų Tautų Respublikos muzikinę kultūrą. Teko pramokti lenkiškai. Be šios kalbos neįmanoma gilintis į prabégusius amžių istoriją. Šiai metais „ibrīdau“ į XIX amžių. Įdomu giliau pažvelgti į buvusių Abiejų Tautų Respublikos žemės gimusiu kompozitoriu (profesionalu ir mėgėju) gyvenimo bei kūrybos kelią. Netikėtai atsivérė ir Vilniaus universitetu studentų slaptųjų draugijų narių – filaretų ir filomatų – muzikinė veikla, savitai ir įdomūs Adomo Mickevičiaus, Jono Čečioto, Tomo Zano darbai, sietini su muzika.

Ir Jūsų disertacija, ir habilitacinis darbas skirti XVI–XVII a. religinėi muzikai, esate monografijos

Jūratė Trilupaitienė

„Jėzuitų muzikinė veikla Lietuvoje“ autorė, darbų saraše netruksta moksliinių straipsnių, pranešimų konferencijose bažnytinės muzikos tema. Kaip manote, ar mūsų dienomis bažnytinė muzika nėra nustumta i muzikinio pasaulio periferijoje? Kas, Jūsų nuomone, lemia tokius procesus?

Atsakysiu trumpai: agresyvi globalizacija, pataikavimas vidutinėje, aišku riboženklio tarp profesionaliosios ir populiariosios mėgejiškos muzikos stoka. Pastebiu daug grafomanijos, net ir bažnytinėje muzikoje.

O kokia muzika Jums labiausiai imponuoja ne kaip muzikologei, muzikos istorikei, bet kaip papras-tai muzikos mylėtojai?

Keistas klausimas, į kurį neturiu atsakymo. Tai priklauso nuo laiko, vietos, aplinkos, nuotaikos. Neturiu mylimiausio rašytojo ar kompozitoriaus. Neturiu mėgstamiausio patiekalo, neįvardyčiau labiausiai patikusios šalies. Viskas kinta ir labai greitai. O kalbant apie muziką, didžiausia neviltis apima, kai naktį, išsijungus radijų, visos stotys transliuoja tik „bumčikus“. Kodėl?

Esite dalyvavusi gausybėje tar-pautinių konferencijų skirtingose Europos valstybėse. Galbūt teko pastebėti, koks kiti šalių moksli-ninkų pozūris į senąjį Lietuvos muziką? Ar jis išvis egzistuoja?

Neretai užsienio autoriai Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę iki Liublino unijos ar po jos susidariusi Abiejų Tautų Respubliką linkę vadinties Lenkija.

Tiesiausias kelas ir geriausia išėitis iš tokios padėties – dialogas. Visi žinome, kaip sunkiai, dėl nepalankiai susiklosčių aplinkybių, lietuvių kalba skynesi kelią į viešąjį gyvenimą. 1569 m. Liublino unija paspartino Lietuvos di-duomenės gravitavimą lenkiškos kultūros link. XIX a., kai daugelis šalių pradėjo rašyti savas kultūros istorijas, Lietuva patyrė nuožiūmą carinę okupaciją. Tarpukario Lietuva taip buvo pažedžiama, nes Vilniaus krašto okupacija tikrai neprisidėjo prie nacionalinės kultūros plėtotės, ribojo lituanisti-

nių darbų plėtrą. Kad tai suprastum, užtenka paskaityti čia gyvenusiu lietuvių prisiminimus. Dažnai kaip lituanistika buvo suprantama tik tai, kas surkta lietuvių kalba, arba liaudies kūryba. Tai, mano nuomone, buvo gynybinė pozicija, siaurinus daugiasluoksnę kultūrinio paveldo sampratą.

Šiandien padėtis iš esmės pasikeitusi. Ne kartą teko dalyvauti Lenkijoje vykstančiose tarptautinėse konferencijose. Užsimenzgė šilti, draugiški santykiai su lenkų muzikologais. Ne vienas mano straipsnis yra paskelbtas Lenkijos spaudoje. Kaip tokio bendradarbiavimo pavyzdžių galu patekti darbų leidžiamą daugiatomės Lenkijos muzikos istorijos III tomą, skirtą baroko epochai. Šioje solidžioje knygoje kalbama ne vien apie Lenkiją, bet kur kas daugiau apie Abiejų Tautų Respubliką. Iš lietuvių autorių esu cituojama tik aš. Manimi remiamasi ne vieną ir ne dešimt, o kur kas daugiau kartų, ir labai aiškiai kalbama apie Lietuvą. Tikiu, kad kai Lenkijoje bus ramos naujos muzikos istorijos, lietuvių muzikologų naujais darbais bus remiamasi kur kas dažniau. Nūnai padangę temdo lėšų stygijus, jis riboja galimybes dirbtį Lenkijos archyvuose, o be jų, liaudiškai tariant, kaip be rankų.

Jūsų veikla neapsiribojā muzikos istorija, o apima ir humanitarinius mokslius. Kokias matote problemas?

Daug metų teko būti Kultūros ir meno instituto Tarybos pirmmininke, taip pat Lietuvos mokslo tarybos Kvalifikacinių komisijos nare, dalyvauti daugybėje posėdžių aptarant humanitarinių ir socialinių mokslių padėtį bei abejotinas mokslo reformų pasekmes. Švelniai taariant, stebina lituanistinių darbų vertinimo kriterijai, kai jų kokybė, tarsi mostelėjus burtininko lazdele, staiga tampa daug geresnė ir jei yra aukščiau vertinami, jeigu skelbiame užsienio spaudoje. Ar kitų šalių recenzentai lituanistinę problematiką išmano geriau nei mes patys? Abejoju.

Ar jau atlikote darbus, kuriuos svajojote atlikti, parašyti, ar jų igyvendinimas dar laukia ateityje?

Aš visada sakau, kad jeigu gyvenime niekas nebebjudu, nieko nebesinori, tai neverta ilgai ir vargti šioje žemėje. Artimiausi planai – užbaigtį šiai metais pradėtus straipsnius apie Antaną Radvilą, Napoleoną Ordą, Feliksą Janevičių, labai mažai žinomą filaretų ir filomatu muzikinę veiklą. Laukia ir nauji „projektiniai“ straipsniai. Seniai svajoju, kada galėsiu daugiau laiko skirti grožinei literatūrai. O dar toliau? Bijau viešai išpareigoti.

KALBĖJOSI
RASA MURAUSKAITĖ

Istorijos apie save

Š „Scanoramos“ dienoraščio

Živilė Pipinytė

Atidarydama „Scanoramą“ Europos kino forumo direktorię Gražiną Arlickaitę pabréžė, kad festivalis nesirengia pataikauti žiūrovams. Tai svarbu, nes vis dažniai nepalieka įspūdis, kad šiuolaikinio kino kūrėjai stengiasi visaip tiems žiūrovams įtikti: supaprastina kino kalbą, vengia sudėtingesnių minčių ir nori, kad jų filmo žiūrovas, nejdėjės jokių intelektualinių pastangų, jaustusi gražus ir protinges. Todėl, matyt, tokia paklausą tarp festivalių turi pseudofilosofija *a la* Kim ki-dukas.

Be abejo, šiu dienų kinas yra kryžkelėje: postmodernizmas pastebimai išsišėmė, daug produktyvesnis atrodo grįžimas prie 7-ojo dešimtmecio modernaus kino formų ir idėjų. Paprastumas, bet ne supaprastinimas šiai laikai gali būti vienai avangardiškais. Tai įrodo ir kol kas didžiausia įspūdžių iš „Scanoramos“ programos filmų man padarė prancūzų režisierius Alaino Guiraudie „Nepažstamasis prie ezero“. Nuolat balansuojantis tarp grynos poezijos ir obskeniškumo, juodojo humoru ir tragedijos, šios erotinis trileris, kuris kartu dar yra ir pastišas, atrodo tikra kino puota.

Nevienprasmiskas filmo metaforas režisierius kuria palaipsniui, bet nuo pat pradžių jis nuosekliai augina įtampą. Veiksmo vieta apsiribojā gėjų paplūdimiu prie ezero. Vanduo, saulė, miškelis – uždara erdvė, kurioje susitinkama pasimėgauti atostogų ramybė ir seksu, susipažinti, pabendrauti, pasirinkti partnerį, tai leidžia ir žiūrovui apsiprasti su gana neįprasta vaizdais ir personažu nuogumu. Daug nuogų vyru kūnų – vieni gražesni, kiti jau „ne prekinės“ išvaizdos, daug sekso – čia pat, miškelyje, į kurį vyrai vaikšto reguliarai. Čia ir atvažiuoja Frankas (Pierre Deladonchamps). Jo tikslai nesiskiria nuo kitų paplūdimio mē-

gėjų. Frankas jaunas ir gražus, todėl renkasi jis, o ne jū. Frankas bendrauja su atokiau nuo visų sėdinčiu storiliu. Šis – pirmoji mišlė, kuriu užmena režisierius. Ką čia veikia merginos paliktas heteroseksualas? Ko jis laukia?

Paskui paplūdimyje pasirodo Mišelis, kurio tobulai raumeningas kūnas ir juodi ūsiukai vieniems, be abejo, primins Freddie Mercury, kitiems (šiek tiek vyresniems) – Holivudo gražuolius Tomą Sellecką ar Burtą Reynoldsą. Franką traukia Mišelis, bet šis turi kitą, pavydų partnerį. Vieną vakarą Frankas stebi, kaip Mišelis nuskandina pavyduoli. Įtampa dar labiau stiprėja, nes akivaizdu, kad suartėjės su Mišeliu Frankas pradeda žaisti su mirtimi. Guiraudie nuosekliai rutulioja Eroto ir Tanato temą, susiedamas fizinių geisimų su mirties troškimu. Kitą šio troškimo atspindį įkūnija paslaptinges storulis. Tačiau Guiraudie skverbiiasi dar giliau – jis nori suprasti, kur slypi tų vyru solidumas ir pasitikėjimas, o gal net diskretiškumas, parodytu jų vienatvės tragizmą, ironiškai pasvarstyti apie LGBT bendruomenės generuojančias laisvės utopijas.

„Nepažstamojo prie ezero“ personažai yra visiškai laisvi, režisierius taip pat laisvai peržengia visus tabus, bet kartu ir atskleidžia kitą tos laisvės pusę.

Netrukus paplūdimyje pasirodo ir tardytojas, kuris nori susekti serijinį žudiką. Tardytojas suformuluoją dar vieną akivaizdžiai režisieriui svarbią mintį apie šiuolaikinio pasaulio hedonizmą ir kainą, kurią už jį reikia sumoketi. Juk gėjų paplūdimys – ideali vieta ne tik troškimui išsispildymui, bet ir vienatvei, kuri neišvengiamai, kai gyvenimo tikslas – mėgautis malonumais. Jau filmo pradžioje trumpai, bet gana išsamiai apibūdinęs antraplanus filmo personažus, režisierius prabyla

„Nepažstamasis prie ezero“

ir apie tai, kad šie atostogaujantys ar nuo kasdienybės rutinos pabėgę žmonės iš esmės nesusimasto, kas yra ir ko trokšta iš tikrujų. Gal tikros meilės, draugystės, o gal tik nusikratyti vienatvės arba begalinio nuobodolio ir tuščumos? Tačiau ir tardytojas – dar viena metafora apie tai, kad protas ir įvalgumas vis dėlto negali apsaugoti nuo blogio.

Bet „Nepažstamasis prie ezero“ visai ne didaktiškas filmas, net atvirkšciai. Guiraudie nuolat keičia pasakojimo toną – komiški epizodai rodomi pramašiu su baisiomis scenomis arba atvira parodija (Mišelis pliuškenasi įžere, o paskui išnyra iš jo tarsi meilės deivė Afroditė), bet siaubo atmosfera vis stiprėja. Režisierius leidžia prisiminti ir Hitchcocką, ir Georges'ą Bataille'į, Freudą ir pornografinius gėjų filmus, ir kickvienekart sėkmungai apgauna, nes čia niekas nėra tas, kas atrodo, o istorija nėra ta, kurią sau susikuriame. Juk neatsitiktinai Guiraudie nuolat kartoja tuos pačius raskursus ir kadrus: paplūdimio panoramą, mašinų stovėjimo aikštę, miškelį, pabrėžia filmo paslaptinumą. Tokio gražaus, iutraukiančio ir kartu daugiaprasmio filmo jau seinių neteko matyti.

Visiška jo pričišingybė pasirodė „Scanoramos“ atidarymo filmas – eksperimentinis švedės Mios Engenberg „Belvelio kūdikis“. Regis, režisierė viename filme racionaliai surinko viską, kas dabar aktualu šių

dienų kine. Ji pasakoja autentišką istoriją apie meilę Paryžiuje sutiktam nusikaltėliui, kuris vėl pasirodo jos gyvenime (tiksliu, jo balsas ir telefonu nufilmuoti vaizdai), bet kartu konstruoja filmą kaip bandymą rasti savo tikrąją tapatybę. Tam jį pasitelkia ne tik meilės istorija, bet ir tévo ar senelės biografijų fragmentus, taip pat prisiminimus apie jaunystėje didelį įspūdį jai dariusi anarchistę, situacionistę Florence Rey, kuri buvo teisiamai už įvykį, dėl kurio žuvo penki žmonės. Režisierė dursto filmą iš vaizdų, nufilmotų telefonu, „Super 8“ ar 16 mm kameros, vadinančius „atratų“ kadrų, taip pat televizijos kronikos, šeimos fotografijų, savo pirmo momokojo etiudo. Tai turi atkurti, viuzalizuoti atminties procesą, kurį matome filme ir prie kurio jau nuo pirmų kadrų gana dirbtinai prikerigiamas mitas apie Orfėjų ir Euridišę. Bet kuo toliau tėsiasi filmas, tuo labiau suprantai, kad tai kino ir savęs imitacija (taip kaip imitacija yra mylimojo Vincent'o balsas, nes titruose atsiranda Olivier Desautelio pavardė), neva ypatinges patirties simuliacija. Bandymui sukurti save vis dėlto neužtenka nuolat pabrėžiamu kairuoliškų idėjų (Vincent'ą ji linkusi laikyti auka, pateisinti, režisierės jis tik kalėjimo sistemos auka) ar banalių meilės deklaracijų, nes menininkės asmenybės už visų monotoniškų bandymų išsiaiškinti, prisiminimų, chaotiškų

vaizdų ir banalių monologų paprasčiausia nėra. Néra asmenybės, todėl ir „Belvelio kūdikis“ – tik gana manieringas „europudingas“.

Panašų įspūdį paliko ir Valerios Bruni Tedeschi „Pilis Italijoje“. Tai taip pat autobiografiniai motyvais grįstas filmas, bet jis, nors ir atspindi visus madingus šių dienų Europos kino motyvus – tapatybės paieškas, dirbtinių apvaisinimų, AIDS, turtingų paveldėtojų būties tušumą, Paryžiaus menininkų gyvenimą, senųjų aristokratų degradaciją ir t.t., ko gero, bus iki galio suprantamas tik gana siauram ratui, nes filme svarbi kiekviena užuominą. Tai filmas saviem, kuriebus bus aišku, kodėl režisierės motina Marisa Borini vaidina filmo herojės motiną, o režisierius Xavier Beauvois – demagogą alkoholiką ir šeimos draugą, kodėl gražuolio Louis Garrelis (beje, su režisierės juos penkerius metus siejo meilės ryšys) suvaidintas Natanas – keturiadesimtmetės buvusios aktorės Luizos (ją suvaidino pati Bruni Tedeschi) meilužis – nenori teatre vaidinti transvestito, kodėl iš Aki Kaurismäki filmų pažįstamas André Wilmsas įkūnija nevykčių režisierų – Natano tėvą (manau, aiškinti, kasyra Garrelis tėvas, nėra reikalo), o Natano motiną – Erico Rohmero „Žailiojo spindulio“ Marie Riviere, kodėl filmas kurtas kadaise režisierės šeimai priklausiusioje pilyje, kodėl jis dedikuotas nuo AIDS 2006 m. mirusiam režisierės broliui Virginilio, kodėl kartu su finaliniais titrais ekrane pasirodo pamirštos italių dainininkės kadrų... Žinoma, galima atmeti visas šias netiesiogines nuorodas, bet tada iš visos tos personažų, išykių, situacijų gausybės, ko gero, liks tik pasakojimas apie infantilių ir temperamentingų keturiadesimtmetę, kuri vis dar reikalauja iš pašaulio vykdyti visus jos norus.

B. D.

Kronika

Paskelbti Europos kino apdovanojimų nominantai

Praėjus šeštadienį Sevilijoje, kur vyksta Europos kino festivalis, paskelbti kandidatai į 2013 metų Europos kino akademijos apdovanojimus. Dabar per 2900 kino akademijos narinių turės balsuoti, kam skirti apdovanojimus. 2013-ųjų laureatai paaškės gruodžio 7 d. Berlyne.

Geriausio Europos filmo apdovanojimui nominuoti:

„Geriausias pasiūlymas“ („The Best Offer“, rež. Giuseppe Tornatore, Italija),

„Snieguolė“ („Blancanieves“, rež. Pablo Berger, Ispanija, Prancūzija),

„Nutrūkės ratas“ („The Broken Circle Breakdown“, rež. Felix van Groeningen, Belgija),

„Didis grožis“ („La Grande Bellezza“, rež. Paolo Sorrentino, Italia, Prancūzija),

„Geriausias pasiūlymas“

„Oh Boy!“ (rež. Jan Ole Gerster, Vokietija),

„Adelės gyvenimas. I ir II skyrius“ („La Vie d'Adele: Chapitres 1 & 2“, rež. Adellatif Kechiche, Prancūzija).

Geriausios Europos komedijos apdovanojimui nominuoti:

„Kunigo vaikai“ („Svecenikova djeca“, rež. Vinko Brešan, Kroatija, Serbija).

I geriausio 2013 m. Europos režisieriaus vardą pretenduoja:

Pablo Berger („Snieguolė“),
Felix van Groeningen („Nutrūkės ratas“),

Abdellatif Kechiche („Adelės gyvenimas. I ir II skyrius“),
François Ozon („Provokuojantys užrašai“),

Paolo Sorrentino („Didis grožis“),
Giuseppe Tornatore („Geriausias pasiūlymas“).

Geriausios Europos 2013 m. aktorių apdovanojimui nominuoti:

Jude Law („Ana Karenina“),
Johan Heldenbergh („Nutrūkės ratas“),

Fabrice Luchini („Provokuojantys užrašai“),
Toni Servillo („Didis grožis“),
Tom Schilling („Oh Boy!“).

Geriausio Europos 2013 m. aktorių apdovanojimui nominuoti:

Tom Stoppard („Ana Karenina“),
Giuseppe Tornatore („Geriausias pasiūlymas“),

Carl Joos, Felix van Groeningen („Nutrūkės ratas“),
François Ozon („Provokuojantys užrašai“),

Paolo Sorrentino, Umberto Contarello („Didis grožis“).

Tiesiogiai 26-ajai Europos kino padovanojimų ceremonijai bus galima pasižiūrėti per www.europeanfilmawards.eu.

„7 MD“ INF.

Daugiau jokio karo

Jonas Mekas, Briuselis ir kinas

Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai proga, Briuselyje, Vizualiųjų menų centre „Bozar“, iki sausio 26 dienos veikia paroda „Jonas Mekas / Fluxus siena“. Salėse eksponuojami J. Meko kūriniai nuo 6-ojo dešimtmečio iki šių dienų, atskira parodos dalis skiriama Fluxus performansų menui. Apie parodą ir daugiafunkcinę menui skirtą erdvę kalbamės su parodų koordinatoru Alberta Sessa ir kino kuratoriumi Xavieriu Garcíu Bardónu.

Vizualiųjų menų centras „Bozar“ garsėja kaip unikalus kultūros forumas, jungiantis skirtinges menų sritis: muziką, kiną, literatūrą, teatrą, šokį, architektūrą, dailę... Galite plačiau papasakoti, kaip ši sistema veikia?

Alberta Sessa: 1928 metais pastatė projektau žymus belgų architektas Victoras Horta. Nors visą kompleksą įrengti užtruko dešimtmetį, jis kryptingai suformuootas kaip daugiafunkcinis. Nuo pat pradžių buvo palaikoma idėja, kad čia turėtų susijungti įvairios meno rūšys, todėl visos iniciatyvos susilicia į vieną struktūrą, sudarytą iš skirtinių departamentų. Tarpdisciplinės programos esmė ir pagrindinė misija nusako šukis „no more war“ („daugiau jokio karo“), simbolizuojantis kultūrų dialogą ir prieinamumą. Aišku, mums, parodų kuratoriams, nuolatos tenka ieškoti ryškiausių asmenybų, svarbiausių momentų ir sudėlioti akcentus.

Parodos keičiasi ar turite nuolatinę ekspoziciją?

A. S.: Ne, nuolatinės ekspozicijos neturime. Didžiausią kolekciją sudaro „Cinematek“ saugomi filmai, o vizualiųjų menų centras „Bozar“ archyvų neturi. Mūsų koncepcija – atspindėti meno kaitą, įtakas. Turime nuolat ieškoti, atrinkti vis naujas parodas bei programas. Kartais liūdina atsišvinkinti su patikusia paroda, bet negalime jos užlaikyti.

Per kiek laiko sudaromos ir įgyvendinamos atskiros programos?

A. S.: Programas pradedame planuoti prieš metus ar dvejus. Pavyzdžiu, rengdam Jono Meko pa-

Jonas Mekas

roda jau daugiau nei metus viską derinome su kuratoriumi Liutauru Pšibilskiu. Reikia laiko apgalvoti, ką konkretūčiai rodysime, dar prisideda organizaciniai darbai. Kūriniai bet kurioje ekspozicijoje rodomi tris mėnesius.

Kaip buvo suformuota paroda „Jonas Mekas / Fluxus siena“?

Xavier García Bardón: Parodos „Fluxus siena“ tema buvo sudėtinga, nes bandėme apjungti Jono darbus ir *Fluxus* idėjas. Taip pat norėjome, kad jį skirtysi nuo parodos, kuri pernai buvo surengta Londono. Ši judėjimą siekėme pagrįsti dokumentais ir įrodysti tai, kas neapčiuopiam. Juk *Fluxus* vadovavosi Mačiūno idėja – performansą sujungti su gyvenimo realybe. Tai buvo kasdienis menininkų buvimas – laisvas, nepriklausomas, vykstantis šiai akimirkai. O visuose Jono darbuose išlieka esminė konstanta – jo draugai. Nuo tada, kai jis atsikėlė į Niujorką 1949-aisiais, ēmė filmuoti savo draugus, taip pat ir *Fluxus*

menininkus, kurie tapo jo nauja šeima. Fotografijose, kurias eksponuojame, užfiksuoja Jurgio Mačiūno, Johno Lennono, Yoko Ono portretai, taip pat vaizdo instalacijos, elėraščiai, sugrupuoti Meko kūrybos temomis: Lietuva / Namai / Rojus; Draugystė / Šeima; Dabar / Būtis dabartyje. Mums buvo svarbu parodysti, kokią kelionę Mekas atliko iki Niujorko tam, kad pakeistų senąjį meno sceną.

Kitas įdomus faktas, kad Mekas nesilankė Briuselyje net 50 metų! 1963-aisiais Belgijos karališkųjų kine archyvų „Cinematek“ atstovų jis buvo pakviestas dalyvauti eksperimentinių filmų festivalyje kaip žurnarių narys. Atsitiko taip, kad rodant vieną konkursinės programos filmą buvo atsisakyta nudistinių scenų. Mekas labai nusinimė, atsistatydino iš žiuri ir ēmė rodyti filmus savo kambaryje viešbutyje, koridoriuose, kavinėse, rūsiuose. Tai buvo esminis momentas, kai Vakarų Europa galiausiai suvokė, kasyra „underground“ kinas. Visi pamatė, kad šiemas filmams nebūtini-

nai reikia kino salės ir jie gali būti rodomi praktiškai visur.

Kaip po penkiasdešimties metų įtikinote Joną Meką vėl sugrįžti?

X. G. B.: Sutikau eksperimentinių filmų kūrėją Pipą Chodorovą ir pasakiau, kad norčiau rengti Meko parodą vizualiųjų menų centre „Bozar“. O jis man sakė: „Hm, bus sudėtinga...“ Jonui Briuselis buvo ir vienas iš penkių nuobodžiausių miestų pasaulyje. Bet galiausiai vėl čia atvykės, jis pakeitė nuomonę. Be to, Mekas minėjo, kad jis prisimena tik tuščias gatves, biurus ir nieko daugiau. Per tą laiką daug kas pasikeitė. Įtikinti Meką padėjo ir Vytautas Landsbergis, jis taip pat dalyvavo mūsų surengtoje diskusijoje.

Ne paslaptis, kad ES šalyse, ypač tarp intelektualų, vyrauja euroskeptizmas, kurį daugiausiai paskatino ekonominė, politinė krizė. Ar šios nuotaikos atispindi „Bozar“ veikloje?

X. G. B.: Turbūt visos institucijos pajuto ekonominę krizę. Privalome kruopščiau skaičiuoti biudžetą, elgtis išmintaigai, nes „Bozar“ struktūra gana trapi – tai visuomeninio ir privataus kapitalo derinys. Greta finansinės krizės mes, europiečiai, patiriaime identitetą krizę. Atnižvelgdami į pesimistines intelektualų nuotaišas, skatiname diskusijas ne tik meno ar kultūros, bet ir aktualiaus švietimo, mokslo, ekonomikos, politikos klaušimais. Vienas iš „Bozar“ veiklos sektorius vadinasi „Agora“. Tai speciali dialogo tarp menininkų, intelektualų, filosofų, politinių lyderių, mokslinkų ir, žinoma, paprastų piliečių platforma. Pavyzdžiu, prieš keletą mėnesių didžiausioje salėje, kur telpa 2 tūkstančiai žmonių, paskaitą skaitė Slovėnijos filosofas ir kultūros kritikas Slavojuš Žižekas. Buvę Italijos premjeras Mario Monti pristatė savo knygą „Apie demokratiją Europoje. Žvelgiant pirmyn“ („On Democracy in Europe. Looking ahead“), kuri skamba it Europos manifestas. Autobiografinę savo knygą „Džozefas Antonas“ („Joseph Anton“) aptarė rašytojas Salmanas Rushdie. Taigi čia nuolat kas nors

vyksta, išskaitant ir kritiškas ar net kontroversiškas diskusijas.

Įdomu sužinoti, kaip bendradarbiauja vizualiųjų menų centras „Bozar“ ir kino archyvai „Cinematek“?

A. S.: Nors tai dvi skirtingos institucijos, iškūrusios viena šalia kitos, mes dažnai bendradarbiajame. Pavyzdžiu, Jono Meko paroda atidaroma „Bozar“, o jo filmų retrospektyva vyksta „Cinematek“ kino teatre. Ji prasidėjo naujausiu Meko filmu „Ištraukos iš laimingingo žmogaus gyvenimo“ („Out takes from the Life of a Happy Man“, 2012). Visą vasarą pas mus veikė didžiulė paroda, skirta modernaus kino pionieriui Michelangelo Antonioni. Buvo eksponuojami fragmentai iš filmų, taip pat režisieriaus korespondencija, piešiniai, nuotraukos, originalūs scenarijai. Tuo pat metu „Cinematek“ rodi geriausius Antonioni filmus: „Nuotyki“ (1960), „Naktis“ (1961), „Užtemimas“ (1962), „Fotopadidimasis“ (1966), „Zabriskie Point“ (1970).

X. G. B.: Vizualiųjų menų centre „Bozar“ taip pat yra keturių salės, skirtos filmų peržiūroms. Prieš rengdam Jono Meko retrospektyvą kvietėme menininkus, priklausančius tai pačiai Amerikos „underground“ šeimai – Keną Jacobsą, Peterį Kubelką, kuris, beje, prisiėjo prie Antologijos filmų archyvo įkūrimo. Iš tiesų, Mekas ir Kubelka susitiko tais pačiais 1963 metais! Be to, rengiame ir visuotinai pripažintų filmų premjeras, į kurias atvyksta režisieriai, pavyzdžiu, Michaelis Haneke, Abbasas Kiarostami, Aki Kaurismäki, Aleksandras Sokurovas, Apichatpong Weerasethakulas. Beveik nerodome filmų, nedalyvaujant autoriui ar kūrybinei grupei. Mums labai svarbus grįztamasis ryšys, lankytojų susidomėjimas, juolab kad jų skaičius pastaraisiais metais išaugo iki šimto tūkstančių. Dažniausiai žmonės, atėję į kiną, aplanko ir parodas, sužino apie naujus koncertus ar išleistas knygas, o tai skatina gilesni susidomėjimą.

KALBĖJOSI
AUKSĖ KANCEREVICIŪTĖ

Anonsai

Fortepijono mūzos Vilniuje

Lapkričio 16–30 d. Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje vyks III Vilniaus fortепijono muzikos festivalyje skambėsiantys šeši konkertai pristatys aukščiausios klasės fortepijono virtuozes.

Išgirsime tris rečitalius: lapkričio 20 d. skambins fortepijono filosofė vadina Čiliés pianistė Edith Fisher, lapkričio 23 d. – Vokietijos gyvenanti lietuvių kilmės pianistė Guo-

ta aktualia tema, pavyzdžiu, pirmasis festivalis buvo skirtas Lietuvos tūkstantmečiui paminėti ir Frederyko Chopino gimimo 200-ajai sukaktiai; antras buvo skirtas Ferenco Liszto gimimo 200-osioms ir Mikalojaus Konstantino Čiurlionio mirties 100-osioms metinėms; o šiųmetės festivalio motto „Mūžu palytėtos...“ byloja, kad žvilgsnis fokusuoja įmenininkės moteris.

III Vilniaus fortepijono muzikos festivalyje skambėsiantys šeši konkertai pristatys aukščiausios klasės fortepijono virtuozes. Išgirsime tris rečitalius: lapkričio 20 d. skambins fortepijono filosofė vadina Čiliés pianistė Edith Fisher, lapkričio 23 d. – Vokietijos gyvenanti lietuvių kilmės pianistė Guo-

ta Gedvilaitė ir lapkričio 27 d. – žymiausia bulgarų kilmės pianistė ir 2007 m. Karalienės Elžbietos konkursu Briuselyje II vietos laureatė Plamena Mangova.

Tradiciškai Vilniaus fortepijono muzikos festivalyje atvers ir uždarymo koncerte gros Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Juozas Domarkas). Festivalio pradžios koncerte lapkričio 16 d. su orkestru muzikos festivalyje meno vadovė prof. Mūza Rubackytė ir žymus Čiliés dirigentas Maximiano Valdesas, o programe daugiausiai dėmesio bus telkiama į lenkų kompozitorius Krzysztofo Pendereckio, kurio 80-mečiu šis vaikas ir skiriamas, kūrybai. Nu-

K. Pendereckio Koncertas „Resurrection“ fortepijonui ir orkestrui.

Uždarymo koncerte lapkričio 30 d. su lietuvių kolektyvu ir maestro Robertu Šerveniku pasirodys bene ryškiausia Turkijos pianistė, prestižinėse pasaulio salėse koncertuojanti Gülsün Onay. Ji fortepijono meno paslapčių sėmėsi iš tokijų legendinių pedagogų kaip Nadia Boulanger, Pierre'as Sancanas ar Monique Haas Paryžiaus konservatorijoje. Ispūdinga šios pianistės karjera prasidėjo laimėjus prizines vietas tokiuose svarbiuose konkursuose kaip Marguerite Long-Jacques Thibaud Paryžiuje ar Ferruccio Busoni Bolcane, Italijoje.

Festivalyje įsigali tradicija scenoje pristatyti jauniosios kartos atlikė-

jus, įvairių konkursų nugalėtojus. Šikart festivalio scenoje – jaunieji talentai, 2012 m. vykusio Tarptautinio Balio Dvariono pianistų ir stygininkų konkursu laureatai. Tai smuikininkas Dañillas Bulajevas (Latvija), smuikininkė Rūta Mažolytė (Lietuva) ir japonų pianistė Yukine Kuroki.

Visi festivalio koncertai skambės Lietuvos nacionalinės filharmonijos Didžiojoje salėje. Festivalių remia: Saulius Karoso labdaros ir paramos fondas, Saulius Karosas, Medicinos bankas, Medicinos diagnostikos ir gydymo centras, Gražina Gudaitytė Liautaud, advokatų profesinė bendriją „Triniti“.

LNF INF.

Interpretatoriaus galia

ATKELTA IŠ 1 PSL.

ras šalia kitų, jau esančių. Turime Zitos Žemaitytės monografiją apie Paulių Galaunę, straipsnių rinkinius, skirtus Marijai Matušakaitei ir Vladui Drėmai, šiek tiek skelbtas Vytauto Kairiūkščio dailėtyrinis palikimas, Justino Vienožinskio dailės kritika, bet štai tokia ryški asmenybė kaip Vorobjovas dar tebelaukia atidesnio tyrinėtoju žvilgsnio.

Pakalbėkime apie parodos formatą. Suprantu, kad labai sudėtinga patraukliai parengti parodą, kurios pagrindinė dalis yra tekstas. Žiūrovąs gali pasiusti patekęs į knygą ir paverstas jos skaitytoju. Galbūt galutinis tyrimo tikslas ir yra knyga?

Labai norėčiau parengti knygą apie Vorobjovą. Ne viena, kartu su kitu jo tirtų sričių – baroko, Čiurlionio dailės – specialistais. Paroda – tai mėgimimas paviešinti Lietuvos dailės muziejuje esančią Vorobjovo archyvą, tiksliau, jo dalį ir sudominanti šia asmenybe įvairių sričių kultūros tyrinėtojus. Man paroda svarbi tuo, kad leidžia pamatyti silpniasias pristatymo grandis, suprasti, ką galima ir reikia patobulinti plėtojant tyrimus. Kai knyga išeina, kladais per vėlu taisytį. Paroda šiuo požiūriu yra kiek lengvesnis, lankstesnis žanras, nors žiūrovas gal ir nuskriaudamas. Tie, kurie leidžiasi, yra priverčiami dirbtį, užuot greitai pasimėgavę vizualiniai išspūdžiai, turi skaityti ilgus tekstuose. Tačiau rengėjui tokis formatas leidžia pasižiūrėti į savo darbą iš šalies. Kodėl vien dailinkai gali pretenduoti į tokiai privilegiją?

Kas be ko, paroda apie dailės istoriką nėra ir sunkiai gali būti pakančiamai vizuali, nors dizaineris Gedas Čiuželis, man atrodo, padarė viską, ką galėjo, kad ji taptų kiek įmanoma patrauklesnė ir aiškesnė akiai. Todėl tokios parodos (turi galvoje kitų šalių praktiką) dažniausiai vyksta bibliotekose, archyvuose. Šiuo atveju ryžomės brautis į dailės muziejaus erdvę. Viena vertus, ši žingsnį paaiškina objektyvi aplinkybę, kad Vorobjovo archyvas saugomas Lietuvos dailės muziejuje, jis dirbo šiame muziejuje, nors ir ne Paveikslų galerijos pastate.

Antra vertus, pristatomė dailės žinovą ir supažindiname su dalimi jo kūrybos per dailės kūrinio ir tam kūriniui skirto teksto sugretinimą. Vorobjovo dailės kritikos salėje parodos lankytinos susiūlė akistaton su aprašomais kūriniais, turi galimybę pats išsiūlti kritiko įžvalgų taiklumu, išsamumu, savalaikiškumu. Džiaugiuosi, kad tokis sumanymas suteikė progą ištrauktui į dienos šviesą retai eksponuojamus kūrinius. Mudvieni su kolege Rutkauskienė pačiomis buvo smagu pasidžiaugti dviečių puikiais Marijos Cvirkienės paveikslais, kuriuos pasiskolinome iš Čiurlionio dailės muziejaus. Cvirkienė buvo viena mylimų Vorobjovo tapytojų, šią dailininkę jis labai vertino, džiaugėsi jos pasirodymu Lietuvos meno scenoje ir paskyrė

Ekspozicijos fragmentas

rią taip kalbama, verta dėmesio.

Parodoje minite, kad Vorobjovas svarbus ir tuo, kad Lietuvos dailėtyroje mėgino įvesti naujų, tuo metu Europoje aktualių savykų (*Stilwille, Kunsthollen*), bet jos neprigijo, ir tik daug vėliau, jau kone mūsų dienomis imtos daiginti į naujo. Bendrame pasakojime nemenkas dėmesys apskritai tenka Vorobjovo nesėkmėms. Labiausiai sukrečia Vorobjovo savižudybės faktas, gal net labiau šio poelgio motyvai, kurių vienas – kliūtys užsiimti meno istoriko veikla.

To laikotarpiu visuomenė buvo daug labiau hierarchizuota, atitinkamai konservatyvinė ir vertino nuosekliai profesinę karjerą pasirinkoje srityje. O mūsų dienomis netgi skatinama keisti užsiėmimo pobūdį ir darbo vietą bent kas septynius metus. Vorobjovo laikais klimas akademinių karjeros laiptais buvo žmogaus vertės, jo sugebėjimų įrodymas. Is tévų laiškų sužinome, kad šeima Vorobjovui nuolat tai primindavo, skatindami jį nepasiūdoti, atkakliai siekti tiksls, protinėi megztį kontaktus. Vorobjovui karjeros pradžioje netgi labai sekėsi. Jis turėjo rysų Vokietijos akademiniame pasaulyje, vokiška spauda rašė apie jo darbus ir spaustino jo tekstuose. Natūralu, kad karo pabaigoje pasitraukęs iš Lietuvos ir atsildėrus Austrijoje jis pirmiausiai ieško kontakų ne su lietuvių išeivija, o su austrių kolegomis. Jis ketina tirti Štirijos architektūrinių pavidalų, nes jau turi panašios patirties – apgynė daktaro disertaciją apie Bavarijos vėlyvojo baroko architektą Dominiku Zimmermanno pastatų langų formų genezę. Nežinome, kodėl Vorobjovui teko imtis mokytojavimo lietuvių išeivių gimnazijoje Glauenbachė, dirbtų vertė, cenzūros įstaigos tarnautoju. Išvietintųjų asmenų stovyklose retas humanitaras gaudavo darbo pagal specialybę, tačiau, matyt, JAV Vorobjovas tikėjosi pritaikyti savo profesines žinias ir gebėjimus. Kai paaiškėjo, kad su dailės istoriko karjera teks atsišvirkinti, jis, manau, palūžo. Be abejų, būta ir kitų priežasčių, pastumėjusių jį į tragiską gyvenimo baigtį.

Kai ēmiausiai tyrimo, man kaip tik pasirodė, kad Vorobjovas per daug idealizuotas, kad reikėtų paméginti paaiškinti tos idealizacijos pagrindą. Be abejų, viena priežascių – jo puiki metaforiška kalba, maitinančių romantių žvilgsnį į Vilnius pavidalą. Idealizuotas požiūris į Vilnių mūsų laikais gana stiprus ir populiarus, vienas labiausiai skaitomų autorų – Tomas Venelova, kuriam tai irgi nesvetima. Beje, Venelova yra ne kartą minėjės apie jaunystėje patirtą susižavėjimą Vorobjovo „Vilnius menu“ ir vertingą architektūros istorijos pamoką, gautą iš Vorobjovo. Vorobjovą žino ir vertina ne vienas įtakingesnis mūsų aktualiasios kultūros autoritetas. Tai ir Arūnas Sverdiolas, ir Edmundas Gedgaudas, ir Tojana Račiūnaitė, ir Nijolė Lukšionytė. O atsiliepdama į repliką apie Vorobjovo veiklą karuo metais, siūlyčiau prisiminti, kad jis suprato Vokietiją kaip intelektualinę tévynę, jam ši šalis buvo labai brangi, jos kultūrą jis suvokė kaip siekiamybę. Žydu kilmės dėstytojui filosofui neokantininkui Richardui Höningswaldui savo disertacijoje Vorobjovas dėkoja kaip padorus ir išauklietas žmogus. Tai ne politinė, o kultūrinė pozicija. Per kultūros prizmę vertinčiau ir jo elgesį nacių okupacijos metais.

Tai gal Vorobjovas ne taip jau menkai žinomas ir jo nereikia atrasti? NUKELTA | 7 PSL.

Karo metų rūkalų kortelės

IS LDM ARCHYVO

stipriau bei autentiškiau jo temperamentą ir pasaulėvaizdį perteikiančio ekspresionizmo. Tikiuosi, kad lankytos atkreips dėmesį į vengrų modernisto Vilmoso Aba Nováko kompoziciją „Cirkas“. Šis darbas ne kartą keliavo iš M.K. Čiurlionio dailės muziejaus į Vengriją, kur jis labai vertinamas, laikomas etapiniu Aba Nováko kūriniu. Vilniuje ši pažeikslė matome turbūt pirmą kartą. Rodome kaip mūsų kultūros priklaušinį: pažeikslė išsiogė Čiurlionio galerijoje vengrų dailės parodoje Kaune, jis įvertino ir kultūrinėje spaudoje daugiau kaip prieš septyniastęmetį metų apraše mūsų dailės kritikas.

Nors užsiimti skaitymu parodoje gali būti ir iššūkis, vis dėlto įdomiausiai dalis man buvo Vorobjovo straipsnių ištraukos, nes jos turėtų geriausiai ir reprezentuoja autorų. Skaitant apie Cvirkienę linksmo

suose minimą europinį Vorobjovo lygmenį, nors, žinoma, turėta galvoje ir kita – tai, kad jis mokėsi pas Wilhelmą Pinderį, recenzavo Henri Focilliono veikalą „Formų gyvenimas“ („La vie des Formes“, 1934), o recenziją įvertino Heinrichas Wölfflinas ir kita.

Reikia turėti galvoje minimum tekstu paskirtį. Tai, kas rašoma apie Čiurlionį, buvo skirta užsienio skaitojojui, tai ištraukos iš vokiškai išleistos 1938 m. monografijos. O tai, ką Vorobjovas rašo apie Cvirkienę, Petravičių, Abą Nováką, buvo skirta vietiniams skaitytojui. Iš tekstu matome, kokia to meto dailės kritikos kalba, kokie palyginimai laikomi bendriniai, savaime suprantamais. Aišku, kad „skaidri Mozarto šypsena“ amžininkams neatrodė patetiškas palyginimas, bet aiškiai signalizavo, kad dailininkas, tiksliau, dailininkė, apie ku-

rią taip kalbama, verta dėmesio. Parodoje minite, kad Vorobjovas svarbus ir tuo, kad Lietuvos dailėtyroje mėgino įvesti naujų, tuo metu Europoje aktualių savykų (*Stilwille, Kunsthollen*), bet jos neprigijo, ir tik daug vėliau, jau kone mūsų dienomis imtos daiginti į naujo. Bendrame pasakojime nemenkas dėmesys apskritai tenka Vorobjovo nesėkmėms. Labiausiai sukrečia Vorobjovo savižudybės faktas, gal net labiau šio poelgio motyvai, kurių vienas – kliūtys užsiimti meno istoriko veikla.

To laikotarpiu visuomenė buvo daug labiau hierarchizuota, atitinkamai konservatyvinė ir vertino nuosekliai profesinę karjerą pasirinkoje srityje. O mūsų dienomis netgi skatinama keisti užsiėmimo pobūdį ir darbo vietą bent kas septynius metus. Vorobjovo laikais klimas akademinių karjeros laiptais buvo žmogaus vertės, jo sugebėjimų įrodymas. Is tévų laiškų sužinome, kad šeima Vorobjovui nuolat tai primindavo, skatindami jį nepasiūdoti, atkakliai siekti tiksls, protinėi megztį kontaktus. Vorobjovui karjeros pradžioje netgi labai sekėsi. Jis turėjo rysų Vokietijos akademiniame pasaulyje, vokiška spauda rašė apie jo darbus ir spaustino jo tekstuose. Natūralu, kad karo pabaigoje pasitraukęs iš Lietuvos ir atsildėrus Austrijoje jis pirmiausiai ieško kontakų ne su lietuvių išeivija, o su austrių kolegomis. Jis ketina tirti Štirijos architektūrinių pavidalų, nes jau turi panašios patirties – apgynė daktaro disertaciją apie Bavarijos vėlyvojo baroko architektą Dominiku Zimmermanno pastatų langų formų genezę. Nežinome, kodėl Vorobjovui teko imtis mokytojavimo lietuvių išeivių gimnazijoje Glauenbachė, dirbtų vertė, cenzūros įstaigos tarnautoju. Išvietintųjų asmenų stovyklose retas humanitaras gaudavo darbo pagal specialybę, tačiau, matyt, JAV Vorobjovas tikėjosi pritaikyti savo profesines žinias ir gebėjimus. Kai paaiškėjo, kad su dailės istoriko karjera teks atsišvirkinti, jis, manau, palūžo. Be abejų, būta ir kitų priežasčių, pastumėjusių jį į tragiską gyvenimo baigtį.

Kai ēmiausiai tyrimo, man kaip tik pasirodė, kad Vorobjovas per daug idealizuotas, kad reikėtų paméginti paaiškinti tos idealizacijos pagrindą. Be abejų, viena priežascių – jo puiki metaforiška kalba, maitinančių romantių žvilgsnį į Vilnius pavidalą. Idealizuotas požiūris į Vilnių mūsų laikais gana stiprus ir populiarus, vienas labiausiai skaitomų autorų – Tomas Venelova, kuriam tai irgi nesvetima. Beje, Venelova yra ne kartą minėjės apie jaunystėje patirtą susižavėjimą Vorobjovo „Vilnius menu“ ir vertingą architektūros istorijos pamoką, gautą iš Vorobjovo. Vorobjovą žino ir vertina ne vienas įtakingesnis mūsų aktualiasios kultūros autoritetas. Tai ir Arūnas Sverdiolas, ir Edmundas Gedgaudas, ir Tojana Račiūnaitė, ir Nijolė Lukšionytė. O atsiliepdama į repliką apie Vorobjovo veiklą karuo metais, siūlyčiau prisiminti, kad jis suprato Vokietiją kaip intelektualinę tévynę, jam ši šalis buvo labai brangi, jos kultūrą jis suvokė kaip siekiamybę. Žydu kilmės dėstytojui filosofui neokantininkui Richardui Höningswaldui savo disertacijoje Vorobjovas dėkoja kaip padorus ir išauklietas žmogus. Tai ne politinė, o kultūrinė pozicija. Per kultūros prizmę vertinčiau ir jo elgesį nacių okupacijos metais.

Tai gal Vorobjovas ne taip jau menkai žinomas ir jo nereikia atrasti? NUKELTA | 7 PSL.

Nelankiusiems fizikos pamokų

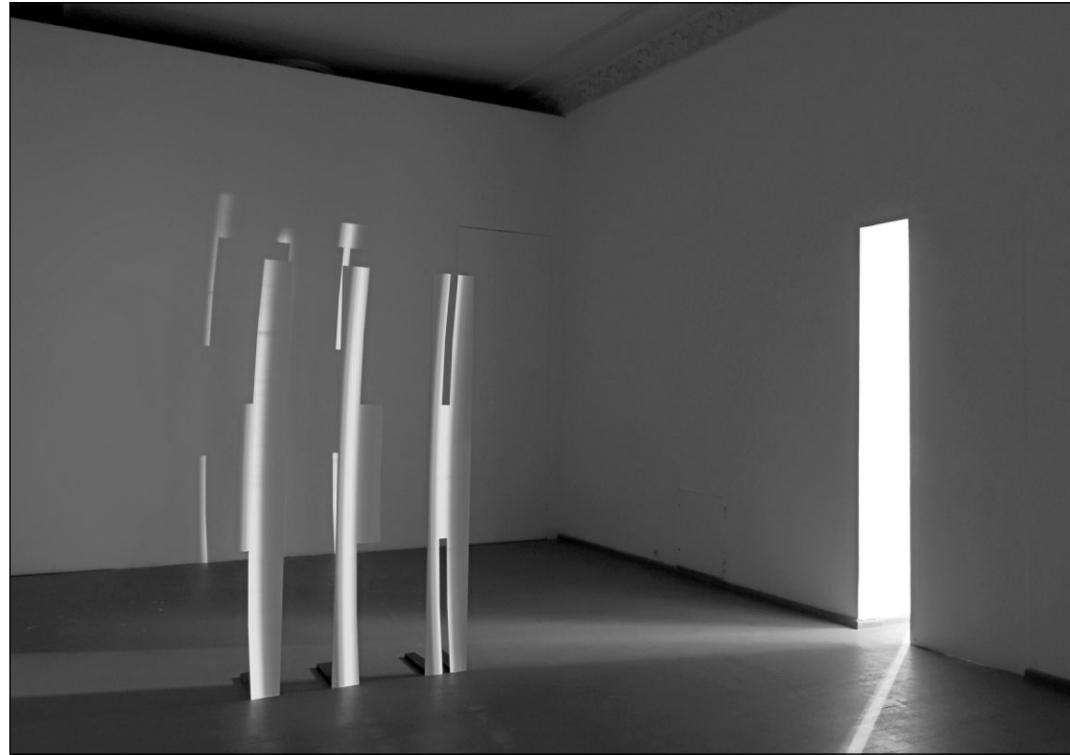
Ingo Nussbaumerio personalinė paroda galerijoje „Vartai“

Eglė Juocevičiūtė

Pastaruoju metu Lietuvos meno padangėje vis dažniau ir ryškiau keilia galvą meninio tyrimo sąvoka. Mano iš dalies informuotu supratimu, tai – toks tyrimas, kurio metu duomenys renkami ir apdorojami naudojantis metodais iš įvairių pasirinktų mokslinių disciplinų, o tieji pristatomi esantys meniniai metodai. Kartais rezultatas atrodo labiau meninis, kartais – labiau tyrimas. Tokios ir panašios veiklos apibrėžimas intensyviai formuluojamas jau pastaruosius 10 metų, ir vienas iš diskutuojamų klausimų susijęs su meninio tyrimo pristatymo forma. Ar meninio tyrimo rezultatai turi būti išdėstyti aiškinamajame tekste, ar išreiškti meniniais objektais? Aikai, nesujusiai su šia diskusija (manoje kaip tik tokia ir yra), meninio tyrimo naudingumas visuomenei dažniausiai įrodomas suformuluojant rezultatus aiškinamajame tekste. Tuo tarpu įdomumasis dažniausiai pasirodo ten, kur meninis objektas įtinka be jokių tekstų.

Austrų menininko Ingo Nussbaumerio paroda galerijoje „Vartai“ yra vienės iš galimų šio menininko meninio tyrimo rezultatų pristatymų. Nussbaumeris eksperimentine spalvotyra domisi jau beveik du dešimtmeciais, yra šia tema išleidęs keletą knygų, lygiai taip pat sėkmingai pristato savo stebuklingus atradimus parodų salėse. Nors „Vartų“ parodų salėse tekstas pateiktas neprimytinai, tik labiausiai besidomintiems (atspausdinto spaudos pranešimo forma ant palangės), ir visas dėmesys sutelktas į aktyvų žūrėjimą, verbalizuoto mąstymo logika kybo virš kiekvieno meninio Nussbaumerio objekto, ir tai, deja, šiek tiek vargina.

Paroda susideda iš dviejų darbų grupių: dviejų interaktyvių instalacijų ir trijų tipų spalvotų plokštumų – akvarelių, pigmentinės

Ingo Nussbaumer, „Virtualių šviesų tūbos“. 2011m.

A. VALIAUGOS NUOTR.

spaudos atspaldo ir tapybos alkidiniais dažais. Instaliacijos skirtos priversti suabejoti mūsų žiniomis apie šviesą sudarantį spalvų spektron ir cilinių kartų įsitikinti, kaip lengva manipuliuoti mūsų žvilgsniu. Ekspozicijos pradžioje įrengtos „Virtualių šviesų tūbos“ (2011) įtraukia į žaidimą: trys skaidrių projektorių iššviečia balto šviesos ruožus, tie, pereidami per lešius – vandens pripildytas prizmes, išskaidomi į spalvų spektrus, o šie krenta ant laužto silueto baltais dažytu aukštų aliuminio trafaretų. Matome tris kiek išlinkusias vertikalias vaivorykštės, aklinoje tamsoje šviečiančias 9-ojo dešimtmecio stilungumu. Pažvelgę į dar vieną, šikart specifaliai mūsų žvilgsniui skirta prizmė, pamatome vaivorykštę atspindį, o tame – išsitiesinias naujų spalvų atkarpu juostas. Tarkime, dešinys trafaretas atspindį ir „iškerpa“ iš spalvų spekto raudoną ir mėlyną, tad per prizmę matome ištaigin-

gą ciklameną. Pamirškite pigmentų maišymą su aliejumi ir košeles ant paletės – štai spalvų maišymas „online“.

Apžūrinciant „Netaisyklingas spalvas“ (2011) tenka kūprinėti (mégstu meną, kurį būtina apžūrinti nepatogiai, bet šikart kūprinimosi tikslas nesupratau) ir tiesiogiai bei per prizmę stebeti besikeičiančius dvispalvius geometrinius skaitmeninius vaizdus. Žiūrėdami tiesiogiai matome juodus trikampius, kvadratus ir skritulius baltame fone, o atspindynė – atšokusias nuo balto fono visu spalvų spektru ištisusias juodas figūras. Ir enginystatinys, skirtas šiai instaliacijai, palyginti su pasiekiamu efektu, atrodo kiek per didelis ir todėl gluminantis. Balta būdelė su keliomis angomis geometriniamis vaizdams iššviesi primena ekspozicijos elementą iš įdomiosios fizikos reiškinų muziejaus arba videomeno ištaikų parodos. Bet tikriausiai nežinojimas, kaip su-

vokti tam tikrą objektą, yra ne objekto, o nežinančiojo problema.

Vis dėlto „Netaisyklingas spalvos“ atveda prie posūkio į loginę kelią, kuriuo einant galima bandyti skaityti plokščiasias parodos dalis. Aiškesni yra pigmentinės spaudos „C[olor] P[roposition] No. 21“ (2011) ir alkidinės tapybos „C[olor] P[roposition] No. 18“ (2006). Dėl spalvos ir tono niuansų visiškai plokščias ir abstraktus vaizdas tam-pa erdvinis, juodi apskritimai tam-pa „menamais objektais“, kaip įvardija Nussbaumeris. Jei tik įmanoma, tiek mūsų optika, tiek psichika abstrakcijas pavers kaip īmanoma konkretesnais objektais. Nežinau, ar verta tiek eksperimentuoti su dažais ir paviršiais, norint irodyti šią mintį, tačiau malonai ją išsišmoninu.

Neaiškiausi parodos objektais – dvi akvarelių serijos, taip pat pavadintos „c[olor] p[roposition]“. Kaip teigiamai spaudos pranešime, Nus-

sbaumerio akvarelės iš pirmo žvilgsnio atrodo kaip atspaudai ir tik išžiūrėjus iš arčiau pastebimi nelygumai, maži nesutapimai, kurie išryškina spalvos variacijas ir subtilių formos skirtumų nulemtus pavidalus. Kaip suprantu, dėl liečiant dažą atsiradusios paklaidos vienodi motyvai turėtų atrodyti skirtingai išsidėstę menamoje erdvėje. Vis dėlto paklaida yra tokia nežymi, kad tik spalvotyros entuziastas pamato, kaip ji paveikia mūsų regą.

O smagiausia parodos dalis – vandens pripildytą prizmę didžiojoje ekspozicijos salėje. Žvelgdamas per ją į šimtą kartų matytus galerijos langus atsiduri haliucinogeninėje tikrovėje – erdvinis vaizdas dar labiau išplinta išskaidytas į spalvų spektron. Per prizmę žūrint į tapybos darbą, jis efektinai persikelia ant priešingos sienos. O iš tiesų ši prizmė skirta pažiūrėti į per tarpelį sienoje matomas tas pačias tris vairokštės, kurios žvelgiant iš naujo kampo ir be prizmės susimaišo į ciklameną. Pažvelgę į susimaišiusias spalvas per prizmę, grįžtame į ekspozicijos pradžią, nes atspindynė ciklamenas – vėl tik raudona ir mėlyna. Tiesa, ši optinė moksluikiškā pokštą pamačiau tik su galerininkės pagalba, ir dėkoju jai už tai.

Nussbaumerio meno objektais vienu metu įrodo tik vieną tyrimo rezultato mintį – dėl to jie, mano nuomone, pernelyg grindžiami verbaline logika (vienu sakiniu gali teigti tik vieną mintį). Kita vertus, „Virtualių šviesų tūbos“, išplitusios net per tris „Vartų“ sales ir reikalaujančios pažiūrėti į meno objekta iš skirtingu tašku, sugėba nustebinti, pateikia įvairiapusėkesnį meninio tyrimo rezultatą.

Paroda veikia iki lapkričio 22 d.
Galerija „Vartai“ (Vilniaus g. 39, Vilnius)
Dirba antradieniais–penktadieniais
12–18 val., sekmadieniais 12–16 val.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

Jis žinomas kaip vieno teksto – knygos „Vilniaus menas“ autorius. Dabar atrandamas ir kaip Čiurlionio kūrybos interpretuotojas. Vokiškai parašyta knyga turėjo būti išversta į lietuvių kalbą, kad taptų mūsų savastimi. Tai įvyko tik 2012 metais. Jeigu pavyktų įgyvendinti sumanymą parengti knygą apie Vorobjovą, išverstume ir kitus vokiškai publikuotus jo tekstus – disertacijos dalį, garsiąja recenziją apie Focilliono knygą. Aisku, būtinai reikėtų paskelbti ir laiškų vertimus – susirašinėjimus su Pinderiu, su Wölfflinu, kai kuriuos dokumentus. Iš rusų kalbos reikėtų išversti tėvų laiškus, susirašinėjimą su Mošinsku, Rannito laiškus. Puoselėjų vil-ti, kad Vokietijos ir Šveicarijos archyvuose atsiras Vorobjovo laiškai Pinderui ir Wölfflinui. Sudėjus vi-sai tai į visumą atsivertų medžiaga

platesnėms ketvirto dešimtmecio antros pusės ir karo metų Lietuvos kultūros istorijos studijoms.

Ekspozicijoje rodoma vienintelė išlikusi Vorobjovo daryta nuotrauka, iš laiškų aišku, kad fotografija jis domėjosi, užsiėmė. Kodėl svarbu tai paminti?

Yra dvi priežastys: fotografija Vorobjovui buvo svarbi kaip profesinis įrankis ir jam rūpėjo vizualumo studijos. Ne visai ta prasme, kaip jas dabar suprantame, bet tai įdomu, gildenant jo ir jo amžininkų požiūrį į dailę, į atvaizdus.

Įdomu, kad Vorobjovo laiku buvo aktualu populiarinti specialias dailės ir architektūros žinias. Tai aktualu ir dabar.

Taip. XIX ir XX a. tapo masiškai kelionių epocha, tai ir kraštotyrinių judėjimų sukurstėjimo laikas. Šiame kontekste buvo labai svarbūs darbai, populiariai patei-

kiantys specialistų atrastą informaciją, supažindinantis visuomenę su paveldo vertybėmis, padedantys jas prisijaukinti. Ankščiau nebuvau susimąsciusi, kaip Vorobjovą paveikė ši tendencija. Kai ēmėm muziejaus bibliotekoje ieškoti Vorobjovui priklausiusių knygų, tarp kitų jo profesūros veikalų aptikome Pinderio studiją apie Vokietijos baroką iš vadinosios „mėlynųjų knygų“ serijos. Tai tokiai populiarūs knygų apie dailę serija, kurios vienū iš iniciatorių ir buvo Pinderis. Akivaizdu, kad „mėlynosios knygos“ paveikė Vorobjovo „Vilniaus meno“ sumanymą ir teksto pobūdį. Jas suartino daug kas: analogiška parašymo intencija, noras perduoti specialias dailės istorijos žinias bendrą išsilavinimą teturinčiam skaityojui, siekis įžiebtį jo širdyje meilę bei pasididžiavimą šiuo paveldu. Neatsitiktinai „Vilniaus menas“ net ir savo išore primena vokiškas „mėlynųjų knygų“ serijos knygas.

Kai matyti, populiarinimo pastangos pasiteisino. Mane visada gąsdina, kai populiarinimas suprantamas kaip idėja, kad dailės pristatymu gali užsiimti visi norintys, turia galvoje kultūros žurnalistus be pasirengimo ir kitus eksperterius balsu prabylančius viešo diskurso dalyvius.

Vorobjovo atvejis iškalbingas taprasme, kad 1940-aisiais išcina dvi knygos apie Vilnių: jo ir Jono Grinius. Kuo skyrėsi šios knygos, viename interviu taikliai nusakė Edmundas Gedgaudas. Jis prisiminė, kad vaikystėje iš pradžių skaitė Grinių, knyga jam buvo suprantama, aiški, patraukli. Turėjo praeiti ne vieni metai, kol jis paėmė į rankas Vorobjovą. Vorobjovui reikia subrėsti. Pasak kito Vorobjovo gerbėjo Ramūno Katiliaus, „Grinius yra proza, o Vorobjovas – poezija“. Vorobjovas rašė labai patraukliai, bet jo tekstu suvokimas reikalauja išsilavinimo. Kad pasiekštų tokio regi-

mo paprastumo, jis daug metų nuosekliai ir atkakliai dirbo, ką jau kalbėti apie neeilinius jo gabumus ir talentus.

Ar Vorobjovas pagal citavimo dažnumą yra gyvas autorius?

Taip – tikrai gyvas. Kai ieškojau jo pėdsakų kitų tekstuose, be „Vilniaus meno“ ir „Čiurlionio“, aptikau paminėjimų gana netikėtuose kontekstuose. Jo disertacija nurodoma Bavarijos baroko tyrinėjimų bibliografijoje, o Focilliono knygos recenzija cituojama labai rimtose viduramžių dailės tyrimų istoriografijose ir, kas ypač malonus, dailės istorijos istorijai skirtuose veikalose. Jei Vorobjovas aktualus dailės istorijos pertekliumi besimėgaujančiams kraštams, mes turėtume jį pripažinti nacionaliniu turtu.

KALBĖJOSI
MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

Jau nebesu romantikas

Andrzejus Wajda apie naują filmą

„Scanorama“ ir Lenkijos institutas Vilniuje šią savaitę pristato lenkų kino klasiko Andrzejus Wajdos filmą „Valensa. Vilties žmogus“ („Wałęsa. Człowiek z nadziei“). Jo premjera rugpjūtį įvyko Venecijos kino festivalyje „Valensa. Vilties žmogus“ – baigiamasis trilogijos, kurią pradėjo 1976 m. sukurtas „Žmogus iš marmuro“ ir 1981 m. pratišė „Žmogus iš geležies“, dalis. Pateikiame fragmentus iš pokalbių su režisieriumi, kuriuos ši rudenį spausdino žurnalai „Magazyn filmowy SFP“ ir „Polityka“.

Įtariu, kad po filmo premjeros itin dažnai kils klausimas, ar vertėjo baigtį pasakojimą euforijos momentu – garsija kalba JAV konгрēse Vašingtone 1989-ųjų lapkričio? „Mes, lenkų tauta“ – ir ovacijos stovint. Bet juk žiūrovai atsimena, kas buvo paskui, kai paaškėjo, kad Wałęsa nepasirengė būti prezidentu. Ar kartu su scenaristu Januszem Głowackiu nesvarstėte galimybės papasakoti apie vėlesnius įvykius?

Ne, mes iškart nusprendėme, kad filmas turi baigtis ta euforija. Januszas Głowackis mane įtikino, kad pasakojimo laiko rėmai turi apimti 1970–1989 metus. Jei Wałęsa yra mūsų laikų didvyris, vadinasi, filmą reikia baigtī scenā, kurioje jis labiausiai tuo didvyriu tapo. Gal kada nors kas nors papasakos jo istoriją ir įrodydys, kad Wałęsa visai ne didvyris, bet tai jau be mančes. Kita vertus, joks žmogus nėra visų laikų didvyris. Ar pamenate, ką jis atsako pirmoje interviu scenā, paklaustas, iš kur jis toks atsirodo? Jis sako: „Nes esu tikėjimo žmogus ir reikėjo tokio žmogaus kaip aš.“ „Valensa. Vilties žmogus“ taip ir prasideda. Jei žmogus

galvoja, kad jis pasirinko likimas, jis stengsis išykdyti tą likimo užduotį.

Partijos ir vyriausybės klaidos rėmėsi į demagoginius spastus, į kuriuos pateko patys valdžios atstovai. Jie manė, kad darbininkų suformavo partija iš ideologijos. Tad jie visada galės su juo susikalbėti, nes darbininkas yra jų. Apie ką tas darbininkas gali kalbėtis su Paryžiuje istoriją dėstančiu Geremeku (Bronisławas Geremekas – lenkų istorikas, viduramžių tyrinėtojas ir politikas, vienas artimiausių Wałęsos bendradarbių iš „Solidarumo“ kūrėjų, – red. past.)?

Bet Lechas žinojo, koks jo tikslas. Jis žinojo, kad neturi pabūklų, vadinas, viskas, ką jie su draugais gali padaryti, tai kartkartėmis rengti streikus. Ne streikuoti visą laiką, nes tada pasirodys tankai, bet tik surėngti streiką, nutraukti, gauti algą, paskui vėl streikuoti, nes bus galima gauti leidimą iškurti nepriklausomas profsajungas, bet paskui vėl nusileisti, kad valdžia neįsiustų. Jis žinojo, kaip reaguos darbininkai, o kaip – partijos viršūnės. Tam reikia ypatingo proto. Toks situacijos svokimas suprantamas, kai turi žvalgybą, gauni ataskaitas, jas vertini ir priimi sprendimus. Bet juk Wałęsa tokia informacija buvo nepričina ma, tad iš kur jis galėjo žinoti, kad tankų nebus? Manau, kad dalį tos jo neįtikėtinos intuicijos mums pavys perteikti.

Žinoma, galima išsivaizduoti kitą, efektinę siužetą apie tai, kaip darbininkas siekia valdžios, bet nepripravalo to daryti, nes to nemoka. Bet istoriją apie nevykusius politikus papasakota daug. Čia yra tai, ko anksčiau nebuvo, – apie valstietį, tarpus iškaraliumi! Kad karalius iš jo buvo prastas, tai jau kita istorija. Jo uždavinys nebuvo būti karaliu. Jo

uždavinys buvo sukurti karalystę. Perkelti mus iš gilių viduramžių į Atgimimą. Ir jis tai įvykdė, kad ir kaip vertintume. Matyt, pastebėjote, kad filme pakankamai išryškinau, kaip draugai stumia jį konfliktuoti, bet jis nuolat aiškinsa, kad konfliktas – tai blogis, čia reikia palaukti, čia nusileisti, gal tada ir pavyks... Jei atsirado šūkis „Mūsų – dešimt milijonų“, vadinas, niekas mums ir nepasipričiš? Paaškėjo, kad gali kiekvienas, nes be tų dešimties milijonų žmonių neturėjome nieko!

Interviu „The Hollywood Reporter“ sakėte, kad „Valensa. Vilties žmogus“ buvo sunkiausias filmas 60 metų trunkančioje Jūsų karjeroje. Kodėl?

Sunkumai tykojo iš išvairių pusių. Kaip sukurti vaidybinių filmų, kuris apima dvidešimt Lecho Wałęsos gyvenimo metų? Su scenaristu žinome, kad turime pradeti nuo 1970 metų, nuo nepamirštamos pamokos, kai darbininkų valdžia šaudė į darbininkus. Lechas Wałęsa tada suprato, kad vienintelis būdas ko nors pasiekti yra derybos. Tik šantažu buvo galima priversti valdžią nusileisti.

Klausiate apie filmo kūrimo sunikumus. Kaip jų dvi valandas sudėti tiek daug išvykių, informacijos, politinių posūkių, kurie formavo Lechą Wałęsą? Tam tikrus niuansus galima išreikšti vaidybine forma. Bet istorines situacijas, kurių apimtis gerai prisimename, tokiu būdu perteikti jau ne taip paprasta. Kad ir Popiežiaus Jono Pauliaus II piligrimystę, kuri taip galingai paveikė masių išvaduotę. Aš taip pat, stovėdamas Piłsudskio aikštėje, buvau išsimintinį žodžių „Teatrine Tavo dvasia“ liudininkas. Mačiau dešimtis tūkstančių žmonių, ramiai atsi-

„Valensa. Vilties žmogus“

Ar buvo verta?

Tikėjaus, kad po laimėtų 1989 m. birželio 4 d. rinkimų kils entuziazmo banga. Maniau, lenkams, garėjantiems tuo, kad sunkiausiomis akimirkomis jie nenusimena, pergalė iškart nušvies protus. Bet nenušvietė. Pasirodė, kad tų, kurie noriai rizikuja, nėra daug, kad dauguma priprato nustumti atsakomybę politikams, jie ir toliau nori, kad sie spręstų už juos.

Kartu su Jolanta Dylewska (lenkų režisierė ir operatorė, filmavo A. Holland „Tamosje“, – red. past.) pradedate naują istorinį filmą.

Taip, tai ypatina situacija. Prieš pat mirė Marekas Edelmanas (vienas Varšuvos geto sukiliimo vadovų, gydytojas, – red. past.) išreiškė norą, kad surukčiau meilės scenas. Jolantos Dylewskos rengiamoje jo apsakymo „Ir gete buvo meilė“ ekranizacijoje. Keturių arba penkias scenas. Jas paraše Agnieszka Holland. Kalbamės, kaip tai padaryti. Niekad nebūčiau to ėmėsi, jei ne Mareko prašymas. Tai bus keistas filmas. Tarsi nepabaigtas. Su daugybe archyvinų kadru, epochos nuotraukų...

Ar vis dar jaučiatės romantiku?

Žinote, „Valensa. Vilties žmogus“ mane nuo to išgydė. Paskutinis romantikas filmas, kurį sukūriau, ko gero, buvo „Ponas Tadas“.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

zistuoja. „Gédá“ puikiai pritampa prie panašių filmų apie turtingus, bet aštrių pojūčių troškulio ištiktus personažus, kad ir „Kovos klubas“ ar „Amerikos psychopatas“. Tik Brendonui jau neberekiau mušti ar žudyti, seksas tamsioje tarpuvartėje kompensuoja tą tikrovės poreikį.

Lietuvoje filmas (parodytas tik „Kino pavasario“ programoje) sulaukė daug teigiamų atsiliepimų, bet kai kur taip pat. Todėl nusprendžiau pasižvalgyti interneke kritiško vertinimo. Netikėtai radau jį visais požiūriais pažangaus ir ižvalgaus Michailo Trofimenkovo recenzijoje „Daug sekso dėl nieko“, kuri baigiasi taip: „Greičiausiai tai filmas apie „seksualinę kontrrevoliuciją“. Bet kontrrevoliucija, o ypač seksualinė, – tai taip nuobodu, kaip saldi McQuinno „Gédá“.“

Mėgstantiems pasakas apie psichoanalizę, be abejø, patiks Darreno Aronofsky, kuris taip pat mėgsta analizuoti visokias priklausomybes, filmas „Juodoji gulbė“ (TV3, 16 d. 23 val.). Dvi filmo herojës, kurias suvaidino Natalie Portman ir Mila Kunis, yra baletu šokėjos ir konkurenčios. Prima balerina jaučia, kad staiga

trupėje atsiradusi jauna šokėja gali atimti iš jos partiją. Juolab kad gana karikatūriškas baletmeisteris, kurį suvaidino Vincentas Casselis, repetuoja ne bet ką, o Čaikovskio „Gulbių čerą“, ir atvirai sako Portman herojui, kad juodosios gulbės ji negali šokti, tik baltataj. Tačiau filmas labiau skirtas ne tiems, kurie mėgsta baletą, o tiems, kuriems patinka, kai reikia spėlioti, kur baigiasi haliucinacija, o kur prasideda tikrovė. Ir žinoma, tiems, kurie mėgsta šaradas apie seksualinę ir kitokią tapatybę. Tam, regis, pritaria ir Aronofsky. Viename interviu režisierius sakė: „Tai mano mažiausiai politiškai angažuotas filmas. Labiau už politiką mane domino seksualumo, tam tikros įtampos (taip pat priklausomybës kontekste) rodomas ir tai, kas vyksta toje erdvėje tarp vyrų ir moterų. Nors Natalie Portman tvirtina, kad tai feministinis filmas, ir ji išsitikinusi savo teisumą. Tačiau žinoma, galima kalbëti ir apie dar vieną variaciją amerikietiškos svajonės tema.“

Man su amerikietiškos svajonės tema labiau siejasi kažkodėl visų pamirštas Roberto Redfordo filmas

„Bagerio Vanso legenda“ (BTV, 18 d.

21.30). Jo herojus Ranulfas (Matt Damon) kadaise buvo geriausias golfo žaidėjas Savanoje. Bet dabar Pirmojo pasaulinio karo veteranas yra tik gyvenimui nusivylęs girtuolis. Staiga jo gyvenime pasirodo plaplantingasis Bageris Vansas (Will Smith), kuris atveria Ranulfui tikras meistriškumo paslaptis. Jas suvokęs, Ranulfas vėl galės tapti nugalėtoju.

Ko gero, filmas pamirštas, nes kas iš tikrų kinomanų gali pasigirti, kad žaidžia golfą? Golfą žaidžia turtuoliai ir kitokie merai, ypač Lietuvėje. O filme tikrai galima paganyti akis ir į žaidimą, ir į gražiai nufilmuotus peizažus, ir į stilizingą aprentus personažus. Redfordas sakė: „Žmonės tapo nebe tokie intelektualūs dėl didelio informacinių krūvio. Tegu filme jie pamatys savo sielą, prisilies prie jos.“ Išgirdės šiuo žodžiu, „Gédos“ Brendonas, ko gero, pasakyti: „Kokie niekai“, bet jam vis dėlto būtų šiek tiek už juos gėda, nes, sprendžiant iš visko, ir jis vis dar senamadiškai tiki, kad siela gali atitirpti. Nebūtų amerikietis.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

Rodo TV

Priklasomi nuo aistros

„Gédá“

Ko gero, teisūs tie lietuvių patriotai, kurie tikina, jog mūsų žiniasklaida visokiu blogybių mokosi iš rusų. Štai LRT kultūra, iš visko sprendžiant, savo nickinamam elitiui skirtus filmus anksčiau rodė trečiadienio vakarais, dabar jau naktį. Visai kaip tu patriotų nekenčiamas. Pirmasis Baltijos kanalas, kuris įdomiausius filmus ir diskusijas apie juos rodo gerokai po vidurnakčio. Todėl ir pats kontroversiškiausias ateinančios savaitės filmas – Steve'o McQuinno „Gédá“ (LRT kultūra, 20 d. 24 val.), matyt, skirtas tik nemigos kamuojamies piliečiams, arba smalsiems paaugliams, arba nedirbantiems žmonėms. Ar tai potenciali šio filmo auditorija? Žinoma, kad ne! Bet užtat koks puikus įrodymas, kai nori, kad geras filmas negautų jokio „reitingo“.

Trisdešimtmetis šio filmo heroinas, Niujorko japis Brendonas (Michael Fassbender) nesugeba kontroliuoti savo seksualinio gyvenimo. Šis erotomanas ir seksoholikas nuolat lankosi naktiniuose klubuose,

Paklausus keistuolis

Pokalbis su estų teatro ir kino aktoriu Juhana Ulfsaku

Žymus estų teatro ir kino aktorius Juhanas Ulfsakas vasarą buvo atvykęs į Lietuvą, kur filmavosi jau no režisieriaus Vytauto Tinterio trumpametražiame filme „Smurtas“. Seksualumą nagrinėjanti drama pasakoja apie Juliją, kuri nori ištrūkti iš šaltos ir sterilių korporacijos aplinkos, bet neturi jokios dingsties žengti šį žingsnį. Nebent ji priims pavojingo žaidimo idėją iš kolegos Artūro, kurį ir vaidina Juhanas.

Šis filmas dar kuriamas, tačiau aktorių Lietuvos žiūrovai gali pamatyti ir naujausiam suomij režisierės Pirjo Honkasalo filme „Betoninė naktis“, kurį rodo „Scanorama“.

Juhanas Ulfsakas sukūrė išimtinę architekto Maurerio vaidmenį viename garsiausiu šiuolaikiniu estų filmu – Veiko Ōunpuu „Rudens puotoje“ (2007), kuri apdovanota Venečijos „Horizontų“ programos bei daugybė kitų apdovanojimų. Taip pat jį buvo galima pamatyti ir šiemet „Kino pavasaryje“ rodytuose „Estiškuose grybavimo ypatumuose“ (rež. Toomas Hussar).

Daugiausia laiko aktorius skiria teatrui. Kartu su Estijos teatro pankais „Von Krahli“ jis lankesi „Sirenu“ festivalyje, yra dirbęs su žinomu suomij teatro menininku Kristianu Smedsu.

Papasakokite apie vieną naujausius savo darbų kine – Pirjo Honkasalo „Betoninė naktis“.

Buvo tikrai įdomu dirbtis, nes juk tai Pirjo Honkasalo... Paskutinį vaidybinių filmą jি sukūrė maždaug prieš

10 metų, daugiausia kuria dokumentinius filmus. Šis buvo vaidybinis, bet, filme vaidinau suomij kalba. Laisvai kalbu suomiškai, tačiau, žinoma, su akcentu. Paklausiau jos, kaip paaiškins žiūrovams, kad filme kalbu suomiškai su estišku, net kažkiek rusišku akcentu? Ji sako: „Gera, gerai, tai dar keičiau.“ O aš filme ir vaidinu nelabai gerai aplinkinių supratą keistuoli. Tai filmas apie du brolius, kurių vienam liko 24 valandos iki laisvės atėmimo pradžios. Per jas broliai klaidžioja po betonines džiungles. Filme esu vaikinas, kuris gyvena heroju kaimynystėje, darbininkų rajone. Mano herojus yra estetas, jam patinka menas, ypač fotografija, jis visalaik fotografuoja. Vaikinas nori susitikti su gražuoju jaunesniuoju broliu ir jį nufotografuoji. Bet broliai pradeda manyti, kad mano herojus – pedofilas.

Filmavotės Vytauto Tinterio trumpametražiame filme „Smurtas“. Kokie išpūdžiai iš filmavimo Lietuvoje?

Tikrai geri. Nesiškėjau tokio profesionalumo, nors ši projektą kuria labai jauni žmonės. Žinau, kad Vytautas nekenčia termino „studentų filmas“... Bet viskas praėjo labai gerai ir esu patenkintas. Esu dirbęs su nemažai panašių projektų. Man visada svarbiausia, kaip režisierius aiškina siūlomą vaidmenį ir kaip praeina pirmi susitikimai. Vytautas atėjo pasiruošęs, dar buvo likę daug laiko iki filmavimo, tad turėjau laiko pagalvoti. Žinoma, ir scenarijus

buvu įdomus, bet visada svarbiausias pirmasis susitikimas su režisieriumi. Kartais net perskaitys scenarijų nejauti, ar filmas bus geras. Svarbiausia, kaip režisierius pasakoja apie projekta.

Paskutiniu metu Jus dažniau galima pamatyti kine nei teatre. Ką manote apie estų kiną ir gal jame vyksta kas nors ypatinga?

Prieš kokius penkerius metus kažkas lyg ir prasidėjo, nes Veiko Ōunpuu pradėjo kurti savo filmus, ir jie buvo sėkminges. Taip pat sėkmės sulaukė ir kiti filmai, pavyzdžiu, Ilmaro Raago „Klasė“. Per pastaruosius penkerius metus Estijoje sukurta ryškū filmų. Filmas „Estiški grybavimo ypatumai“ sulaukė stulbinamos sėkmės – komercinės. Estijoje ir festivaliuose visame pasaulyje. Pinigu, aisku, mažai, o režisierius, norinčiu kurti filmus, daug. Estijoje per metus sukuriami 4–5 pilnametražiai vaidybiniai filmai. Jie gana skirtingi, negaliu ižvelgti kokių nors tendencijų. Vienais metais filmai įdomesni, sulaukia daugia sėkmės, kitais – ne. Bet dabar, manau, ne taip ir blogai.

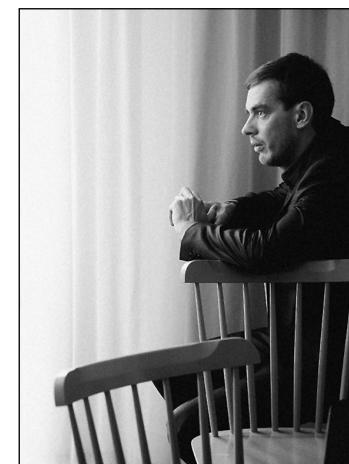
Kur save galite išreišksti geriau – kine ar teatre?

Asmeniškiausius dalykus esu vaidinės teatre. Niekad nevaidinu didžiosiose scenose, visada dirbu su nepriklausomomis trupėmis, taip pat Vokietijoje. „Von Krahli“ – tai šiuolaikinis teatras, jis remiasi im-

provizacija. Tai labiau meno kūrimo procesas, saviraiška. Teatre esu laisvesnis. Stengiuosi visus vaidmenis priimti ir išgyventi. Kai man buvo 33 ar 34-eri, dirbau su suomij teatro režisieriumi Kristianu Smedsu ir mes kartu kūrėme „Žuvėdrą“. Aš vaidinu Treplevą, tai buvo labai asmeniškas vaidmuo. Bet suprantu tai, kai žiūriu iš laiko perspektyvos. Teatre esu vaidinės įvairius vaidmenis – komiškus, šaržuotus, tragikus, dalyvavau šokio spektakliuose, performansuose, dramose, net Mozartto „Užburtojoje flitoje“. O kine... Jei jiems reikia keistuolio ar bepročio, skambina man. Nežinau kodėl, manau, kad atrodau pakankamai normalus. Tačiau man, kaip profesionaliam aktoriui, kinas įdomus, čia svarbus tikrumo momentas. Konceptualiai gal čia ir mažiau saviraiškos, bet dirbu kartu su gerais aktoriais, geru režisierumi. Teatre daugiau režisuoju, galiu labiau kontroliuoti visą procesą, išgvendinti koncepciją kartu su trupe. Kine smagu dirbti tik su savo vaidmeniu, partneriais, režisieriumi, kamera ir lauki tų trumpų magiškų realybės akimirkų.

Jūsų tėvas – žinomas aktorius Lembitas Ulfsakas. Kaip tai paveikė Jūsų karjerą?

Prieš ir kelerius metus po teatro mokyklos baigimo man kildavo dėl to problemų. Buvo sunku pradėti. Bet kai pradėjau vaidinti teatre, problemos greitai išnyko, nes mes

Juhana Ulfsakas

dirbome skirtingai ir nuėjome skirtingais keliais. Tėvas vaidina didžiajame dramos teatre. Mūsų lyginti neįmanoma. Panašiai būtų, jei tėvas dainuotų operoje, o aš gročiau pankroko grupėje. Estijos teatro scenoje „Von Krahli“ teatras visad buvo pankai. Nenorėjau daryti to, ką darė tėvas, norėjau maištauti. Mano žymusis tėvas padėjo suprasti, kad estų teatras mane nervina. Kai pradėjome, estų teatras buvo tradiciškas, konservatyvus ir literatūriškas, mes kūrėme visai kitaip. Dabar tiesiog darau tai, kas patinka – nenoriu nei šokiruoti, nei maištauti. Mes tiesiog kuriame kitokį teatrat. O su tévu esame daug kartu dirbę teatre, porą kartų – kine. Toje pačioje Kristiano Smedso „Žuvėdroje“ vaidino ir jis.

KALBĖJOSI JORÉ JANAVIČIŪTĖ

Tai filmas apie mus

Umberto Eco apie paskutinį Aleksejaus Germano filmą

Lapkričio 8–17 d. vykstančiame Tarptautiniame Romos kino festivalyje – pasaulinė Aleksejaus Germano filmo „Sunku būti Dievui“ premjera. Filmas sukurtas pagal brolių Arkadijus ir Boriso Strugackių 1964 m. parašytą to paties pavadinimo romaną. Pirmą kartą filmą pagal savo ir Svetlanos Karmalitos scenarijų Germanas rengė kurti 1968–aisiais. Tačiau po to, kai sovietų tankai įvažiavo į Prahos gatves, scenarijus atsidūrė ant lentynos. Antrą kartą filmo pagal tą patį scenarijų ėmėsi kitas režisierius – vokietis Peteris Fleischmannas. Jo „Sunku būti Dievui“ pasirodė 1989–aisiais, tai buvo bendros Sovietų Sajungos ir Vakarų Vokietijos gamybos filmas, kurtais netoli Jaltos specialiai pastatytose dekoracijose. Pagrindinį vaidmenį tame suvaidino lenkų aktorius Edwardas Žentara, taip pat vaidino Regimantas Adomaitis, režisierius Werneris Herzogas.

Germanas savo „Sunku būti Dievui“ pradėjo 1990 metais. Filmo, kuriamo pagrindinis vaidmuo teko Leonidui Jarmolnikui, kūrimas užsišteše. Aleksejus Germanas mirė 2013-ųjų

vasarį. Po jo mirties žmona Svetlana Karmalita ir sūnūs Aleksejus Germanas jaun, užbaigę filmą, kuriam stigo vos kelių techninių detailių. Romoje Germanas (po mirties) bus apdovanotas specialiu festivalio prizu už gyvenimo nuopelnus.

Vienu pirmųjų Germano filmo žiūrovų tapo gyvas Europos literatūros klasikas, literatūrologas Umberto Eco. Jis apie „Sunku būti Dievui“ parašė esę, kurį pateikiamė skaitojo dėmesiu.

Sunku būti Dievui, bet sunku būti ir žiūrovui, ypač šio žiauraus Germano filmo.

Visada maniau ir rašiau, kad kiekvienas tekstas (literatūros, teatro, kino ir bet kuris apskritai) adresuojamas tam tikram „pavyzdiniams skaitytojui“. Pirmojo lygmens skaitytojas nori tik sužinoti, kas vyksta ir kuo baigsis istorija. Antrojo lygmens skaitytojas, perėjęs pirmajį, iš naujo skaito tekštą ir aiskinasi, kokia jo struktūra ir kokios pasakojimo ar stiliaus priemonės jį sužavėjo skaitant pirmą kartą.

Paprastai antrasis perskaitymas

yra būtent antrasis. Jei neturėsite galvoje atvejų, kai tikslas – šalta formos analizė, kuria užsiima filologai, o ne tikri skaitytojai. Tiksliau, aš noriu pasakyti: analizuoti operatorius, montuotojo ir kitų darbų, aiskintis, kodėl „Diližanas“ – didis filmas, galiai tik tas, kuris iš pradžių išgyveno pirmajį lygi, jaudindamas, ar pavyks Septintajam kavaleristų pulkui išgelbėti iš bėdos diližaną ir ar liks gyvas „mažylis“ Ringo, išėjës kautis.

Apie Germano filmą pasakysiu, kad aukščiau pirmo lygmens pakilti labai sunku. Kai jūs patenkate į Boscho paveikslą, lieka tik klaidžioti po užkampius, net po tuos, kurių tikroje drobėje nė nematyti. Jūs einate hipnotizuojami siaubo. Reikia nemažai dviosios stipybės, norint atkurti distanciją, kuri būtina perėjimui iš pirmojo suvokimo lygmens į antrajį.

Žinoma, autorius savo tekste pripreda nuorodą, pasakyčiau, net kabiliukų, kviesdamas mus perėiti į tą patį antrajį lymenį. Turiu omenyje gausiai naudojamus ilgos trukmės kadrus, sukuriančius jausmą, kad į viską žiūrime iš atstumo (net tarsi iš ki-

tos erdvės, todėl mūsų tas vaizdas lyg ir neliečia). Kažkas panašaus į brechtiską „Verfremdung“, kurį Brechta suformulavo veikiamas maskvičių žinių apie Šklovskio „susvetimėjimo“, atsiribojimo efektą.

Bet kaip galima atsiriboti nuo to, apie ką pasakoja režisierius Germanas?

Dante, žinoma, išlindo iš pragaro duobės (nors vargu ar jam tai būtų pavykę be Vergilius), bet prieš tai perėjo visus ratus, ir, beje, ne kaip liudininkas, o kaip dalyvis, kuris periodiškai žavisi tuo, kas vyksta, o kartais mirtinai to bijo.

Maždaug panašios būsenos aš perėjau Germano filmo pragaro ir mane apimdavo siaubas, ir visai ne pavykdavo atsiriboti. Šiame pragaro, sukurtais iš nepakantumo ir kankinimų, iš šlykščių žiaurumo pascireiškimų, negalima egzistuoti atskirai, tarsi kalbama būtų ne apie tave, ne apie tave fabula narratur. Ne, filmas būtent apie mus, apie tai, kas su mums gali atsikirti arba atsitinka, nors ir išlipnau. Ne taip žiauriai fiziniu požiūriu.

Bet aš galu išsivaizduoti, kaip tai turėjo suvokti žmonės, kuriems fil-

mas buvo skirtas, – Brežnevo laikais, dar sovietiniais ir netoli pažengusiais nuo Stalino laikų. Būtent toje aplinkoje filmas tapo alegorija kažko, kas mums, žinoma, išslysta. Ko gero, tiems žiūrovams buvo dar sunkiai atsiplėsti nuo išpūdžio, pri Valomu pirmam lygmeniu.

Jei vis dėlto pavyksta išsilaisvinti iš tos užburiančios bjaurasties, atveriai aspektai, kuriuos nesąmoninėti išskyrė jau antrame suvokimo lygmenyje. Tai įvairios kinematografinės citatos ir kai kurie montażiniai triukai, panaudoti filme.

Tačiau iš tikrujų reikia tvirtos sveikatos ir mokėjimo sekti alegorijos logiką, kaip tai mokėjo daryti viduramžių skaitytojai, žinėj, kad viena sakoma, o visai kita turima omenyje (aliud dicitur et aliud demonstratur).

Apskritai, kalbék nekalbėjės. Malonios jums kelionės į pragarą. Palyginus su Germanu, Quentinu Tarantino filmai – tai Waltas Disney'us.

PAGAL „NOVAJA GAZETA“ IR „RUSSIA BEYOND THE HEADLINES“ PARENGĖ K. R.

Parodos	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija</i>	Galerija „Aidas“ <i>Trakų g. 13 nuo 15 d. – Šalvos Alchanaidžės paroda „Kelyje į Tušetą“</i>
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Paroda „Dailės istorikas ir kritikas Mikalojus Vorobjovas (1903–1954)“, skirta 110-osioms gimimo metinėms</i>	„Prospekto“ fotografijos galerija <i>Gedimino pr. 43 iki 16 d. – Arūno Baltėno fotografijų paroda „Namų tyloj“</i>
Radvilių rūmai <i>Vilniaus g. 24 Reginos Matuzonytės-Ingelevičienės tapybos paroda „Spalva ir linija išreikštį pojūčiai“ Tarpautinė paroda „Sidabro amžius. Rusų dailė Baltijos šalių kolekcijose. 1890–1930“ Rytų Azijos, Naujosios Gvinėjos ir Australijos aborigenų menas Ivanu Marčuku (Ukraina) kūrybos paroda „Už horizonto – kiti horizontai...“</i>	A. Žmuidzinavičiaus kūriniai ir rinkinių muziejus <i>V. Putvinskio g. 64 Kauno bienalė „Unitekstas“: Feliksas Jakubausko „Kalbėjimas – sidabras...“ Zinaidės Vogeliénės „Sidabrinis šnabždesys“ Scenografo, grafiko ir tapytojo Ramazano Krinicko (1904–1983) bei skulptorės Natalijos Luščinaitės-Krinickienės (1903–1998) paroda „Šimtmiečiu prabėgus...“</i>
Taikmosios dailės muziejus <i>Arsenalo g. 3A Paroda „Nuo karo iki taikos“ (XX a. penktos dešimtmečio mada iš Aleksandro Vasiljevo kolekcijos)</i>	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus <i>Pilies g. 40 Vilmos Fioklos Kiurė fotografijų paroda „Parubanka: trūkinėjantys ryšiai“</i>
Vytauto Kasiulio dailės muziejus <i>A. Goštauto g. 1 Vytauto Kasiulio kūrinių kolekcija Paroda „Mykolo Raubos Vilnius“</i>	Šv. Jono gatvės galerija <i>Šv. Jono g. 11 XVIII tarptautinė Vilniaus ekslibrisų bienalė III respublikinė medžio drožėjų kūrinių paroda „Sventieji ir piligrimai“ Jaunųjų skulptorių bronzos ledinimo simpoziumo paroda „Gurgutis – 2013“</i>
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenalas <i>Arsenalo g. 1 Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas; Kryždirbystė iki 24 d. – paroda „Sukilėliai“, skirta 1863 m. sukilio 150-osioms metinėms</i>	Teatro, muzikos ir kino muziejus <i>Vilniaus g. 41 Paroda „Sergejus Paradžanovas. Nežabotos vaizduotės kino genijus“ Marcino Zalewskio (Lenkija) tapybos paroda</i>
Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Paroda „Rūdavos kautynės“ Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44</i>	Galerija „Arka“ <i>Aušros Vartų g. 7 Klaipėdos dailininkų paroda „40 kūrybos metų“</i>
Bažnytinio paveldo muziejus <i>Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija</i>	Galerija „Meno niša“ <i>J. Basanavičiaus g. 1/13 iki 18 d. – kroatajų juvelyrika</i>
Galerija „Kairė–dešinė“ <i>Latako g. 3 Paroda „Visagalié tradicija: Kristijono Doneleičio poemos „Metalai“ iliustracijos ir vaizdinis kanonas“</i>	Galerija AV17 <i>Aušros Vartų g. 17 nuo 19 d. – Edvardo Racevičiaus paroda „Medžio skulptūra“</i>
Galerija „Vartai“ <i>Vilniaus g. 39 iki 22 d. – Ingo Nussbaumerio (Austrija) kūrybos paroda Paroda „24 ketvirtadienai“</i>	Vilniaus rotušė <i>Didžioji g. 31 Restauratorių kūrybinių darbų paroda</i>
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	Galerija „Kunstкамера“ <i>Ligoninės g. 4 Algimanto Kezio fotografijų paroda „Architekturika“</i>
Parodų salės „Titanikas“ <i>Maironio g. 3 Dominique'o Blaiso, Martino Neumaierio ir Žilvino Landzbergio kūrybos paroda „Tarp laiko ir istorijos“</i>	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija <i>Šv. Jono g. 11 Valerijos Dichavicienės fotografijos</i>
Tekstilės galerija „Artifex“ <i>Gaono g. 1 iki 23 d. – Kęstučio Grigaliūno ir Agnės Narušytės paroda „Vaizdų archyvas. Sąsiuvinis nr. 1“</i>	„Mažoji galerija“ <i>Latvių g. 19A Vlado Karatajaus paroda „Tik portretas“</i>
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ <i>Dominikonų g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai</i>	„Skalvijos“ kino centras <i>Goštauto 2/15 J. Jackie Baier fotoparoda „Julijos portfolio“</i>
Telšių galerija <i>Kęstučio g. 3 iki 20 d. – Remigijaus Venckaus fotoparoda „Niekieno žvilgsniai“</i>	Oslo namai <i>Mindaugo g. 27 nuo 15 d. – Rūtės Kišytės ir Ulijonos Odišarijės paroda „l viešumą lenda paslaptis“</i>
KAUNAS	M. Žilinsko dailės galerija <i>Nepriklausomybės a. 12 Kauno bienalė „Unitekstas“:</i>
	<i>Patricia Piccinini (Australija) paroda „Nematoma Saulė su mumis“, Gao Yuan (Taivanas) paroda „Naujoji epocha“, Monikos Žaltauskaitės-Grašienės ir Bronės Neverdauskienės paroda „Absoliuti lygybė“ Modriu Teniso (Latvija), Armando Strazdo (Latvija), Vytauto Tumėno interaktyvus projektas „Laimos tinklas“</i>
	Dailės galerija <i>Vilniaus g. 245 Sigitas Prancūcio paroda „Karštasis sniegas“</i>
	Spektakliai
VILNIUS	Nacionalinis operos ir baletų teatras <i>15 d. 18.30 – G. Kuprevičiaus „ČIURLIONIS“. Dir. – J. M. Jauniškis 16 d. 18.30 – koncertas operos solistei Irenai Milkevičiūtei pagerbtai. Dalyvauja I. Milkevičiūtė, A. Grigorian, S. Janušaitė, J. Gedminaitė, A. Stundytė (Vokietija), G. Grigorianas (Arménija), B. Maisuradze (Gruzija), LNOBT simfoninis orkestras.</i>
	<i>Dir. – R. Šervenikas 17 d. 12 val. – B. Pawłowski „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“. Dir. – A. Šulčys</i>
	OKT/Vilniaus miesto teatras <i>15, 20 d. 19 val. OKT studijoje – S. Becketto „PASKUTINĖ KREPO JUOSTA“. Rež. – O. Koršunovas 16, 17 d. 19 val. OKT studijoje – S. Mrožeko „EMIGRANTAI“. Rež. – I. Reklaitis</i>
	Valstybinis jaunimo teatras <i>15 d. 18 val. – V. Sigarevo „JA VADINA GUPELE“. Rež. – A. Lebeliūnas 16 d. 12 val. – J. Kelero, A. Jalianiausko „PAIKA PEŁYTY“. Rež. – A. Jalianiauskas (Salė 99) 16 d. 18 val. – PREMJERA! Žemaitės „TRYŚ MYLIOMÓ“ Rež. – A. Latėnas 17 d. 12 val. – V. Landsbergio „ARKLIO DOMININKO MEILĖ“. Rež. – A. Vidžiūnas (Salė 99) 17 d. 19 val. Stiklinėje salėje – J. Paškevi-</i>

čiaus „RIBOS“. Rež. – T. Montrimas (jaunujų scenos menininkų programa „Atvira erdvė“)	„ATŽALYNAS“. Rež. – J. Vaitkus (Nacionalinis dramos teatras)
19 d. 19 val. <i>Judojoje salėje</i> – M. Korenaičės „PABĖGIMAS Į AKROPOLI“ Rež. – A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas“)	16 d. 18 val. – M. Lado „LABAI PAPRASTA ISTORIJA“ Rež. – G. Padegimas
21 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> –PREMJERA! „59'ONLINE“. Idėjos autorės L. Vaskova ir R. Mačiliūnaitė (jaunujų scenos menininkų programa „Atvira erdvė'13“)	17 d. 12 val. – PREMJERA! „MIKĖ“ Rež. – A. Pociūnas
KAUNAS	17 d. 18 val. – Molieri'o „ŠYKŠTUOLIS“. Rež. – R. Teresas
Kauno dramos teatras	20 d. 18 val. – „MATA HARI“ Rež. ir choreogr. – J. Smoriginas (teatras „Vilniaus baletas“)
15 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – J. Dell ir G. Sibleyras „TEGYVUOJA BUŠONASI!“ Rež. – R. Vitkaitis	21 d. 18 val. – B. Brechto „PONAS PUNTILA IR JO TARNAS MATIS“. Rež. – A. Pociūnas
16 d. 12 val. <i>Rūtos salėje</i> – L. Carrollio „ALISA STEBUKLŲ ŠALYJE“. Adaptacijos aut. ir rež. – E. Piotrowska	Juozas Miltinio dramos teatras
16 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – „LAIMINGI“ (pagal F. von Schillerio „Klastą ir meilę“). Rež. – A. Areima	15 d. 18 val. – R. Vaivaro „BIČIAI“. Rež. – R. Vaivaras
16 d. 19 val. <i>Mažojoje scenoje</i> – „Programa. Apie prabangą ir bejagiškumą“ (G. Ivanauskas šokio teatras)	16 d. 17 val. – P. Beaumarchais „FIGARO VEDYBOS“ Rež. – A. Pociūnas
17 d. 12 val. <i>Mažojoje scenoje</i> – A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABĖGELIS“ (pagal L. Jakimavičiaus knygelį „Lapė ir kiliošai“). Rež. – A. Sunklodaitė	17 d. 12 val. – PREMJERA! D. Rodorio „SIDABRINĖS STRĖLĖS KELIONĖ“. Rež. – D. Skamarakas
17 d. 18 val. <i>Rūtos salėje</i> – S. Oksanen „APSIVALYMAS“. Rež. – J. Jurašas	17 d. 17 val. – „ANĖ IŠ ŽALIASTOGIŲ“ (pagal L.M. Montgomeri romaną). Rež. – A. Gluskinas
18 d. 18.30 <i>Rūtos salėje</i> – G. Sibleyras, VĒJAS TOPOLIU VIRŠŪNĖSE“ Rež. – R. Atkočiūnas	Koncertai
19 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – J. Patrcko „MŪSŲ BRANGIOJI PAMELA“ Rež. – A. Latėnas	Lietuvos nacionalinė filharmonija
20 d. 18 val. – PREMJERA! P. Markso, W. Marks „VISKUO KALTAS TEATRAS“. Rež. – P. Gaidys (Klaipėdos dramos teatras)	16 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – III Vilniaus fortepijono muzikos festivalio pradžios koncertas K. Pendereckio 80-metžiui. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistiškė M. Rubackytė (fortepijonas). Dir. – M. Valdesas. Programoje K. Pendereckio, R. Schumanno kūriniai
20 d. 19 val. – <i>Ilgiojoje salėje</i> – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas	17 d. 16 val. <i>Tai komosios dailės muziejuje</i> – klavesino muzikos koncertas M. Lukšienės metams. G. Lukšaitė-Mrazkova (klavesinas). Programoje J.S. Bacho, L. Koelhuo, W.A. Mozart, J.A. Benda ir kt. kūriniai
21 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – I. Turgevėno „MENŪNU KAIME“ Rež. – V. Tertelis	17 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – Lietuvos valstybinis pučiamujių instrumentų orkestras „Trimitas“. Solistai S. Meadas, M. Akahoski (eufonijos). Dir. – U. Vaiginis. Programoje džiazo kompozicijos
Kauno muzikinis teatras	19 d. 12 val. <i>Širvintų Lauryno Stukos-Gucevičiaus gimnazijoje</i> – ciklo „Muzikos enciklopedija gyva“ koncertas „Skamba vario dūdės“. Sostinės vario kvintetas. Koncertą veda muzikologė J. Skiotytė-Norvaišienė. Programoje D. Šostakovičius, G. Verdi, G. Rossini, W.A. Mozart, N. Rimskio-Korsakovo kūriniai
15 d. 18 val. – L. Fallio „MADAM POMPADUR“. Dir. – J. Janulevičius	20 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – III Vilniaus fortepijono muzikos festivalis. E. Fischer (fortepijonas). Programoje J.S. Bacho, L. van Beethoven kūriniai
16 d. 18 val. – PREMJERA! N. Rimskio-Korsakovo „CARO SUŽADĖTINĖ“. Muzikinis vad. ir dir. – E. Pehkas (Estija). Dir. – J. Janulevičius	21 d. 16 val. <i>Elektronė meno mokykloje</i> – ciklo „Muzikos enciklopedija gyva“ koncertas. Trio „Claviola“: J. Juozapaitis (altais), V. Gedraitis (klarnetas), U. Antanaviciūtė (fortepijonas). Programoje H. Gattermeyerio, W.A. Mozart, M. Bruch, R. Schumann, J. Francaix kūriniai
17 d. 12 val. – E. Chagagortiano „AUSINĖ KEPURĖ“. Dir. – V. Visockis	Lietuvos muzikų rėmimo fondas
17 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA“. Dir. – J. Janulevičius	17 d. 11 val. <i>Šiaulių sv. apaštalo Petro ir Pauliaus katedroje</i> – Šiaulių miesto pučiamujių orkestro koncertas. Dir. – G. Brūžga
20 d. 18 val. – „ZYGFRYDO VERNERIO KABARETAS“. Dir. – J. Janulevičius	20 d. 12 val. <i>Naujosių Vilniaus kultūros centre</i> – koncertas K. Donelaičio 300-osioms metinėms. Autorė R. Paliukaitytė, S. Rubis (smuikas), E. Korčiuganovas (klasikinė gitara). Koncerto vedėjas V. Juodpusis
21 d. 18 val. – L. Adomaičio „DULKIŲ SPINDESYS“. Choreogr. ir libreto aut. – D. Bervingis ir G. Visockis	20 d. 17 val. <i>S. Vainiūno namuose</i> – A. Šliausko kūrybos vakaras. Dalyvauja autorius, žurnalistas D. Mickevičius, L. Žukauskiene, smuikininkės E.I. Eriksonaitė, A. Vizbaraitė, koncertmeisterė A. Jurkūnienė
Kauno kamerinis teatras	21 d. 17 val. <i>S. Vainiūno namuose</i> – Nacionalinės M.K.Čiurlionio menų mokyklos mokinė U. Vazgilevičiūtė (mok. A. Šikšniūtė)
15 d. 18 val. – Molieri'o „ŠYKŠTUOLIS“, ARBA MELO MOKYKLA“. Rež. – A. Pociūnas	VILNIUS
16 d. 18 val. – E. Ionesco „PLIKAGALVĖ DAINININKĖ“. Rež. – S. Rubinovas	Rašytojų klubas
17 d. 18 val. – A. Volodino „PENKI VAKARAI“. Rež. – A. Pociūnas	18 d. 16 val. – V. Kirkutio knygos „Zigmantas Gėlės namai“ pristatymas ir susitikimas su Z. Gaidamavičiaus-Gėlės premijos laureatais. Dalyvauja knygos autorius rašytojas V. Kirkutis, literatūros kritikas V. Sventickas, V. Jasukaitytė, Č. Karbauskis, R. Žukauskiene, S. Lipskis
21 d. 18 val. – PREMJERA! F. Zelerio „TIESA“. Rež. – S. Rubinovas	19 d. 12 val. <i>Biržų „Saulės“ gimnazijoje</i> , 12.10 <i>Biržų „Aušros“ vidurinėje mokykloje</i> , 15 val. <i>Biržų viešojoje bibliotekoje</i> – renginiai iš ciklo „Salvete, juvenes“. Dalyvauja jaunieji rašytojai E. Noreika, J. Tumasonytė, A. Veiklys ir kt.
KLAIPĖDA	20 d. 17.30 – „Bernardinai.lt“ išleistos knygos „Pasaulis yra gražus: pokalbiai apie kūrybą“ pristatymas. Dalyvauja knygos sudarytojas G. Kajėnas, „Bernardinai.lt“ vyr. redaktorius A. Navickas, rašytoja V. Juknaitė, poetas R. Stankevičius ir kt.
Klaipėdos valstybinis dramos teatras	20 d. 18 val. <i>Rumšiškių kultūros centre</i> – Donelaičio skaitymai. Dalyvauja literatūrolėgas R. Tamošaitis, rašytois Z. Mažeikaitė, D. Tamošaitytė, gitaristas, kanklininkas G. Žilytė, aktorė G. Urbanaitė
15 d. 18.30 <i>Klaipėdos dramos teatre</i> – G. Grajauko „LIETUVIAI!“ Rež. – D. Savickis	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus
17 d. 17 val. <i>Žvejų rūmuose</i> – P. Markso, W. Marks „VISKUO KALTAS TEATRAS“. Rež. – P. Gaidys	20 d. 18 val. – ciklas „11 rudens vakarai“: filmai apie dailininkus K. Zimblytę, V. Kisauskaitę ir V. Šerį
Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras	Mokytojų namai
16 d. 18.30 – koncertas „Vivat, Maestro Johann Strauss“	15 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – Dainuojamosios poezių svetainė
17 d. 13 val. – PREMJERA! V. Konstantinovo „NELIŪDOS VARLÉS NEPRINCAS“	19 d. 18 val. <i>Svetainėje</i> – A. Juodpusio knygos „Stasė Niūniavaitė“ sutiktuvės
21, 23 d. 18.30 – PREMJERA! G. Donizetti „MEILĖS ELIKSYRAS“	
ŠIAULIAI	
Šiaulių dramos teatras	
15 d. 18 val. – PREMJERA! K. Binkio	

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Apvalyk mane isopu... : novelės ir etiudai / Nerijus Laurinavičius. – Vilnius : Versus aureus, [2013] [Vilnius : BALTO print]. – 125, [2] p. – Tiražas [800] egz. – ISBN 978-9955-34-427-8

Kad ašara neverktu... : [proza ir poezija] / Albinas Slavickas. – Kaunas : [Rovilnė], 2013 ([Kaunas] : Palmarium). – 127, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-890-11-9 (jr.)

Ložikas : [romaniai, apysakos] / Janina Juzėnienė. – Vilnius : BMK leidykla, 2013 (Vilnius : BMK I-kla). – 388 p. : portr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-609-8080-44-5

Mažoji išpažintis : [eileraščiai] / Genoefia Povilavičienė. – Ukmergė : Valdo leidykla, 2013 (Ukmergė : Valdo I-kla). – 192 p. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-9955-712-74-9

Nuožmiai artėjantis : [eileraščiai] / Alvydas Valenta. – Vilnius : Gimtasis žodis, [2013] (Vilnius : Standartų sp.). – 101, [3] p. – Tiražas 400 egz. – ISBN 978-9955-16-483-8 (jr.)

Patogus melas : [romanas] / Randy Susan Meyers ; iš anglų kalbos vertė Aušra Lapinskienė. – Vilnius : Alma littera, 2013 (Vilnius : Petro ofsetas). – 325, [1] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-01-1083-6 (jr.) : [26 Lt 13 ct]

Penkiopėdžio sugrįžimas : eileraščiai / Antanas Gailius. – Vilnius : Apostrofa, 2013 (Vilnius : BALTO print). – 61, [1] p. : faks. – Tiražas 600 egz. – ISBN 978-9955-605-80-5 : [10 Lt]

Penkiadesimt išlaisvintų atspalvių : [romanas] / E.L. James ; iš anglų kalbos vertė Jovita Liutkutė. – Vilnius : Alma littera, 2013 (Kaunas : Spindulio sp.). – 598, [1] p. – Trilogijos 3-ioji knyga. – Tiražas 15 000 egz. – ISBN 978-609-01-1164-2 (jr.) : [34 Lt 61 ct]

Septintoji diena : romanas / Niša Lubitsch ; iš vokiečių kalbos vertė Birutė Lipavičienė. – Vilnius : Alma littera, 2013 (Kaunas : Spindulio sp.). – 171, [3] p. – Tiražas 1800 egz. – ISBN 978-609-01-1158-1 (jr.) : [17 Lt 65 ct]

Septynios kelionės : [eileraščiai] / Mykolas Karčiauskas. – Vilnius : Gimtasis žodis, [2013] (Vilnius : Standartų sp.). – 205, [3] p. : iliustr. – Tiražas 400 egz. – ISBN 978-9955-16-484-5 (jr.)

Vabalai : [eileraščiai] / Dalia Tamšauskaitė ; [ilustracijų dailininkas Saulius Bajorinas]. – Vilnius : Versus aureus, [2013] (Vilnius : BALTO print). – 126, [2] p. : iliustr. – Tiražas [400] egz. – ISBN 978-9955-34-422-3

Vasara su saulės užtemimu : [atsiminimai] / Jonas Staliulionis. – Vilnius : Petro ofsetas, 2013 (Vilnius : Petro ofsetas). – 110, [1] p. : iliustr. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-609-420-307-7

Vilnoris bliožikas : [poesija] / Jonas Jackevičius ; [ilustracijos: Kazimieras Jackevičius]. – Vilnius : „Diemedžio“ leidykla, 2013 (Vilnius : Standartų sp.). – 110, [2] p. : iliustr. – Tiražas 700 egz. – ISBN 978-9986-23-175-2 (jr.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Abécéle : [lavinamoji knygelė] su garsais / Kazys Jakubėnas ; [ilustracijų autorė Taida Balčiūnienė]. – Vilnius : Alma littera, [2013] (Spausd. Kinijoje). – [18] p. : iliustr. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-609-01-0959-5 (jr.)

Galias amuletas : [romanas] / Licia Troisi ; iš italių kalbos vertė Leva Mažeikaitė. – Vilnius : Alma littera, 2013 (Kaunas : Spindulio sp.). – 460, [4] p. – Ciklo „Drakono raitelė“ 3-ioji knyga. – Tiražas 1000 egz. – ISBN 978-609-01-1114-7 (jr.)

Gražiausios pasakėčios : [iš italių kalbos vertė Jūratė Žižytė ; iliustravo Claudio Cernuschii]. – [Vilnius] : Presvika, [2013] (Spausd. Kinijoje). – [52] p. : jsk. virš. : iliustr. – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-22-661-1 (jr.)

Janio B. dienoraštis / Ruta Skrebele ; iš latvių kalbos vertė Bronė Balčienė ; [ilustracijos: Rūdolfs Švanks]. – Vilnius : Alma littera, 2013 (Kaunas : Spindulio sp.). – 144 p. : iliustr. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-01-1167-3 (jr.)

Kalėdos : mano mažoji dėlionų knyga / [iš vokiečių kalbos vertė Jūratė Žižytė ; iliustracijos: Maria Rita Gentili]. – [Vilnius] : Presvika, [2013] (Spausd. Kinijoje). – [14] p. : iliustr. – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-22-658-1 (jr.) : [13 Lt 31 ct]

Kalėdos : stebuklų knyga / [iš italių kalbos vertė Jūratė Žižytė ; iliustravo Maria Rita Gentili]. – [Vilnius] : Presvika, [2013] (Spausd. Kinijoje). – [50] p. : jsk. virš. : iliustr. – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-22-659-8 (jr.)

Kalėdų senelis keliauja pas vaikus : [kalėdinė istorija / iš italių kalbos vertė Jūratė Žižytė ; iliustravo Maria Rita Gentili]. – [Vilnius] : Presvika, [2013] (Spausd. Kinijoje). – [12] p. : jsk. virš. : iliustr. – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-22-672-7 (jr.)

Mano mylimiausia pasakų knyga / [tekstų autorė Gisela Fischer ; iš vokiečių kalbos vertė Jūratė Baltyšienė ; iliustravo Linda Birkinshaw]. – Kaunas : Vaiga, 2012 (Spausd. Vokietijoje). – [40] p. : iliustr. – Tiražas 3000 egz. (papild.). – ISBN 978-609-440-032-2 (jr.)

Mano mylimiausia saldaus miego knyga / [

"Patarėjas"

Savaitės filmai

Adelės gyvenimas. I ir II skyrius ****

Penkiolikmetė Adelė (Adèle Exarchopoulos) pamato gatvėje praeinančią keistą merginą mėlynais plaukais ir pradeda jos ieškoti. Dailiuju menu akademijos studentė Ema (Léa Seydoux) atvers Adelei, kas yra meilė, ir privers kentėti. Dviejų herojų santykius Abdellatifas Kechiche'as rodo taip iš arti, kad svarbus ir reikšmingas tampa kiekvienas gestas, žodis, žvilgsnis. Filmo realizmas patecintas, nes tik taip režisierius gali išvengti patoso, melodramatiškumo ar melo, ypač rodant ilgas herojų meilės scenas. Tačiau šis Kanus šiemet sužavėjės ir „Auksine palmės šakele“ apdovanotas filmas – ne tik meilės, bet ir brendimo, savęs atradimo istorija, atskleidžianti šių dienų prancūzų visuomenės socialines užtvaras, kurios taip pat formuoja Adelės pasaulėžiūrą (Prancūzija, Belgija, Ispanija, 2013). (Vilnius, Kaunas)

Enderio žaidimas ***

Anksčiau pasaulį gelbėjo raumeninių supermenai ir kitokie supervyrų bei supermoterys, bet laikai pasikeitė ir dabar gelbėtojais vis dažniau tampa pauaugliai. Tai suprantama, nes jiems ir skiriami visi vienas į kitą panašūs Holivudo fantastiniai filmai apie ateitį. Šis perkels į 2070-uosius, žmonijai reikia naujų gelbetojų, todėl valdžia nusprenžia auginti būsimą elitą nuo mažų dienų. Iš grupelės, kuri išsiunciama tobolinių i orbitinę karinę stotį, išskirkia Enderiu pramintas genialus berniukas (Asa Butterfield). Jis pasižymi ir tuo, kad nori išsaugoti žmogiškumą net žiaurios konkurencijos sąlygomis. Enderio auklėjimu rūpinasi veteranas pulkininkas (Harrison Ford), prieš 20 metų atrėmės kosmoso piktadariu ataką Žemėje. Režisierius Gavinas Hoodas stengesi, kad filme būtų kovoja ne tik su blogiu, bet ir su savo silpnybėmis. Taip pat vaidina Benas Kingsley, Viola Davis, Abigail Breslin (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Gili gerklė ***

1972-aisiais pirmasis pornografinis filmas, viešai leistas demonstruoti JAV kino teatruse, vadinosi „Gili gerklė“. Lietuvių platintojai kažkodėl šių pavadinimų pakeitė originalą „Lovelace“, nors režisieriai Robas Epsteinas ir Jeffrey Friedmanas pasakoja apie „Gilioje gerklėje“ pagrindinį moters, kurios klitoris yra gerklė, vaidmenį sukūrusios Lindos Lovelace (1949–2002) gyvenimą. Jis susiklostė tragedai, tačiau iš filmo vargu ar galima sužinoti ką nors daugiau. Lindą suvaidinusi Amanda Seifried, o juo labiau režisieriai, regis, nelabai domisi istoriniu kontekstu, kuris buvo tokis svarbus, kad keliuose filmuose pasirodžiusi Lovelace staiga tapo milžiniškų permanentų simboliumi. Regis, pati filmo herojė nelabai supranta, kas atsitiko, ir lengvai pasiduoda piktuo despotiško vyro (Peter Sarsgaard), o paskui feministiščiai ir manipuliacijoms. Taip pat vaidina Sharon Stone, Hankas Azaria, Jamesas Franco (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Patarėjas ***

Pagal vieno garsiausių šių dienų amerikiečių rašytojo Cormaco McCarthy („Šioje šalyje nėra vicos senukams“, „Keliai“) romaną sukurtą Ridley Scotto filmo herojus yra gerbiamas teisiniškasis, kuris iš visų jėgų stengiasi išsipainioti iš narkotikų verslo, turėjusio tapti trumpu nuotykiu. Jis manė, kad bus galima gerai užsidirbtis ir pasitraukti. Sachmatų partiją primenančią intrigą Scottas filme atkūrė preciziškai. Kiekvienas filmo herojus – o juos suvaidino visas žvaigždynas (Michaelas Fassbenderis, Penelope Cruz, Javiera Bardemas, Bradas Pittas, Cameronas Diaz) – spalvingas ir išimenantis. Tačiau pasaulis, i kurį įžengia bevardis advokatas, pasirodo neįtikinai menkas, todėl tokioje klaustrofobiškoje atmosferoje kiekviena aplinkybė ar net kvailas atsitiktumas gali sukelti katastrofą. Scottas, panašiai kaip ir broliai Coenai, mėgsta kino pesimizmo pratimus, nuo kurų negalima atitraukti akių (JAV, D. Britanija, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

15–18 d. – „Scanorama 2013“

15–21 d. – Toras 2. Tamos pasaulis (3D, JAV) – 11, 13.45, 16.30, 19.15, 22 val.

Patarėjas (JAV, D. Britanija) – 11.45, 14.15, 15.45, 18.30, 21.30

Ogis ir tarakonai (Prancūzija) – 11.15, 13.30, 17, 19 val.

20 d. – A. Adamo „Korsaras“. Tiesioginė baletų premjeros transliacija iš Maskvos Didžiojo teatro – 18.30

15–17 d. – Paskutinį kartą Vegase (JAV) – 18.45, 21.15; 18–21 d. – 12, 14.30, 16.45, 18.45

15–17 d. – Karti, karti (Rusija) – 11, 13.15,

15.45, 16.15, 18.15, 20.45; 18–21 d. – 11,

13.15, 15.45, 18.15, 20.45, 21.30

15–17 d. – Blogas senelis (JAV) – 21 val.;

18 d. – 15.45, 21 val.; 19, 21 d. – 13.45, 16,

18.15, 20.45; 20 d. – 13.45

15–18 d. – Pistonai (Lietuva) – 18, 20.30;

19–21 d. – 15.45, 18, 20.30

15–17 d. – Enderio žaidimas (JAV) – 18.45;

18 d. – 20.30; 19–21 d. – 15.45, 18, 20.30

15–21 d. – Turbo (JAV) – 11.30, 16.15

Turbo (3D, JAV) – 13.30

Debesuota, numatoma mėsos kukulių kruša

2 (3D, JAV) – 11.15, 15.45

Debesuota, numatoma mėsos kukulių kruša

2 (JAV) – 14 val.

19, 21 d. – Tūnų tamsoje 2 (JAV) – 17.30;

20 d. – 17.30, 21 val.

15–17 d. – Gili gerklė (JAV) – 15.45; 18–

21 d. – 19.15, 21.45

15–17, 19–21 d. – Gravitacija (3D, JAV) –

21 val.

15–17 d. – Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) –

13.45; 18 d. – 11.45, 14.45; 19–21 d. –

18 val.

18 d. – Didis grožis (Italija, Prancūzija) –

21 val.; 19, 21 d. – 14.30, 20.30; 20 d. –

14.30

15–17 d. – Sparnai (JAV) – 11.30; 18–21 d. –

12.30

15–21 d. – Laiškai Sofijai (D. Britanija) –

13 val.

17 d. – Ratai 2 (JAV) – 10.45

CINEMAS AKROPOLIS

15–19, 21 d. – Toras 2. Tamos pasaulis (3D, JAV) – 11.45, 14.45, 18, 21 val.; 20 d. – 11.45, 14.45, 18 val.

15–21 d. – Toras 2. Tamos pasaulis (JAV) – 13.45, 16.20

Ogis ir tarakonai (Prancūzija) – 10.15, 12.15,

14.30, 16.55

Patarėjas (JAV, D. Britanija) – 12, 16.40, 19,

21.40

20 d. – Bado žaidynės. Ugnies medžioklė

(JAV) – 20.30

15–21 d. – Paskutinį kartą Vegase (JAV) –

13.15, 15.30, 18.15, 20.40

Karti, karti (Rusija) – 16.10, 18.30, 20.50

Enderio žaidimas (JAV) – 11.15, 15, 20.20

15–19, 21 d. – Blogas senelis (JAV) – 17.30, 19.40

21.50; 20 d. – 17.30, 19.40

15–21 d. – Debesuota, numatoma mėsos

kukulių kruša 2 (JAV) – 10.45, 14, 15.15

Debesuota, numatoma mėsos kukulių kruša

2 (3D, JAV) – 12.45

Pistonai (Lietuva) – 19.15, 21.30

Turbo (JAV) – 13, 14.30; Turbo (3D, JAV) –

10.30

Gravitacija (JAV) – 18.45

Gili gerklė (JAV) – 21.10

Tūnų tamsoje 2 (JAV) – 17.45

Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 11.30

16 d. – Sparnai (JAV) – 11 val.

KAUNAS

FORUM CINEMAS

15, 16 d. – Toras 2. Tamos pasaulis (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.30, 18.30, 21.30

Ogis ir tarakonai (Prancūzija) – 10.30, 12.30,

14.30, 16.45

Patarėjas (JAV, D. Britanija) – 12.15, 15, 19,

21.45

20 d. – A. Adamo „Korsaras“. Tiesioginė

baletų premjeros transliacija iš Maskvos

Didžiojo teatro – 18.30

15–17 d. – „Scanorama 2013“

20 d. – Bado žaidynės. Ugnies medžioklė

(JAV) – 18 val.

15–19, 21 d. – Paskutinį kartą Vegase (JAV) –

10.30, 12.40; 20 d. – 10.15, 13.10, 21.40

15, 16 d. – Patarėjas (JAV, D. Britanija) –

13.30, 16.10, 19, 21.40, 23.40; 17–19, 21 d. –

13.30, 16.10, 19, 21.40; 20 d. – 13.30, 16.10

15–19, 21 d. – Ogis ir tarakonai (Prancūzija) –

10.45, 12.50, 15, 17 val.; 20 d. – 10.45,

12.50, 15 val.

20 d. – A. Adamo „Korsaras“. Tiesioginė

premjeros transliacija iš Maskvos Didžiojo

teatro – 18.3